БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ КАТТЫЖЫҢАР!

1925 чылда үндеэилетингеН

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1956 ИЮНЬ 10 ВОСКРЕСЕНЬЕ № 117 (3570)

Өртээ 20 коп.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

СЭКП ТӨП КОМИТЕДИНДЕ БОЛГАШ ССР ЭВИЛЕЛИНИҢ МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИНДЕ: Чигир свеклазын бүдүрерин болгаш чигирни болбаазырадып кылыр талазы-биле хемчеглер дугайында (1 арын).

Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының Президентизи эш Иосип Броз Тито (1—2 арыннарда).

Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының Президентизи эш Иосип Броз Тито Москва университединге чораан (2 арын).

ЮФУР-нуң Президентизи Иосип Броз Титонуң алдары дээш К. Е. Ворошиловка болган хүлээп алышкын (2—3 арыннарда).

Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының Президентизи Иосип Броз Титога Ленинниң хоорайы байыр чедирип турар (3 арын).

ЮФУР-нуң Президентизи Иосип Броз Титонуң Москвада чоруп турарының дугайында тускай кино (3 арын).

А. Анкудинов. — Чуртталга бажыннарының тудугларының планын ыяавыла күүседир (3 арын).

К. Кундуп. — Хураганарны иелери-биле тускайлап, бөлүктеп ажаап турары (4 арын).

В. Озеров. — Америк монополияларның Канадада тергиделинге удур (4 арын).

СЭКП Төп Комитединде болгаш ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелинде

Чигир свеклазын бүдүрерин көвүдедир болгаш чигирни болбаазырадып кылыр талазы-биле хемчеглер дугайында

СЭКП Төп Комитеди болгаш ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлели чигир свеклазын бүдүрерин көвүдедир болгаш чигирни болбаазырадып кылыр талазы-биле хемчеглер дугайында айтырыгны чугаалажып көрген.

Көдээ ажыл-агайны көдүрер талазы-биле улуг хемчеглерни боттандырганының түннелинде хөй-хөй колхозтар 1955 чылда свекла ажылының байдалының чамдык экижидилгелерин чедип алган болгаш чигир свеклазының ниити чыылдазын көвүдеткен деп СЭКП Төп Комитеди биле ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели демдеглээн. Ындыг болза-даа чигир свеклазын бүдүрериниң болгаш белеткээриниң чедип алдынган деңнели четпес болуп артпышаан болгаш чоннуң чигир талазы-биле өөүп турар негелделерин хандырбайн турар.

Чигир свеклазын өстүрүп турар хөй-хөй областарда, крайларда болгаш республикаларда партия, совет болгаш көдээ ажыл-агый органнары ол эң чугула техниктиг культураның бүдүүлгезин хөгжүдеринче чогуур кичээнгейни салбайн турарлар. Агротехниканың депшилгелиг арганары—үнүштерни дөрбелчинней таарыштыр тургузары, узун-доора дургаар сайзырадылга кончуг ооҗум шиңгээтинип турар; чигир свеклазын өстүрүп үндүрер болгаш ажаап алыр талазы-биле, а ол ышкаш хоралакчылар-биле демисел болгаш удобрениелерни ажыглаар талазы-биле ажылдарны механизастаары кончуг хожудап турар. Бо культураны бүдүрериниге херек МТС-терде болгаш совхозтарда бар техника четпес ажыглатынып турар.

Трактор болгаш көдээ ажыл-агый машина тудуунуң министерствозу болза, СЭКП ТК-ның сентябрь (1953 ч.) Пленумунуң чигир свеклазынга херек үдүрер, дужүрер механизмнерни бүдүрер талазы-биле доктаалын күүседирин хандырбаан болгаш чигир свеклазын өстүрериниге болгаш ажаап алырынга чаа, сайзырангай машиналарны тургузар талазы-биле ажылдарны мырыцай багай чорудуп турар.

Свекла тарыыр элээн хөй районнарда чигир свеклазының тарылгазынга органиктиг болгаш минералдыг удобрениелерни четпес хемчээлге ажыглаг турар, чигир свеклазының хоралакчылары-биле демиселди багай организастаан.

Химия үлетпүрүнүң министерствозу база Трактор болгаш көдээ ажыл-агый машина тудуунуң министерствозу болза, көдээ ажыл-агый үнүштериниң хоралакчылары-биле демиселге ажыктыг хөделир четчир санныг хоран-химиктиг болгаш бедик бүдүрүкчүлүг машиналар-биле свекла тарыыр районнарны хандырбайн турар.

Свекла ажылының багай туруп турарының чылдагааннарының бирээзи болза свекла өстүрериниге колхозтарның болгаш колхозчуларның экономиктиг сонуургалының база четпези болур.

Улуг четпестер чигир үлетпүрүнүң ажылында база бар. Чигир заводтарының өргижирээн дерилгелерин чаартып кылырын боттандырбайн, чаа технологтуг чорудулгаларны болгаш дерилгениң улам сайзырангай хевирлерин кошкак нептередип турар, ол чорук бүдүрүлгеге чигириниң хөй чидириин болдуруп турар. Хөй-хөй районнарда чигир заводтарының бүдүрүлге күүлери свекла белеткелдериниң өзүлдезинден хожудап турар, оон түннелинде свекланың ырадыр сөөртүлгелерин болдуруп турар болгаш ону болбаазырадып кылыры үр хуусаларже соңгаарлатынып турар, ол чорук кадагалап турганының үезинде чигир свеклазының улуг чидириглерин болдуруп турар.

Чигир свеклазын бүдүрерин болгаш чигирни ажылдап кылырын көвүдедир соруулга-биле СЭКП Төп Комитединиң болгаш ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң даасканы болза:

РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлели, Украин ССР-ниң Министрлер Чөвүлели, Молдав ССР-ниң Министрлер Чөвүлели, Белорус ССР-ниң Министрлер Чөвүлели, Казах ССР-ниң Министрлер Чөвүлели, Киргиз ССР-ниң Министрлер Чөвүлели, Литва ССР-ниң Министрлер Чөвүлели, Латви ССР-ниң Министрлер Чөвүлели, Грузин ССР-ниң Министрлер Чөвүлели болгаш Армян ССР-ниң Министрлер Чөвүлели болза, 1960 чылда чигир свеклазын бүдүрерин 50.000 муң тонна, оон иштинде РСФСР-ниң свекла тарыыр районнарынга 15.000 муң тонна, Украин ССР-ге — 29.000 муң тонна, Белорус ССР-ге — 750.000 муң тонна, Казах ССР-ге — 1200 муң тонна, Грузин ССР-ге — 150 муң тонна, Литва ССР-ге — 600 муң тонна, Молдав ССР-ге — 1500 муң тонна, Латви ССР-ге —500 муң тонна, Киргиз ССР-ге—1200 муң тонна болгаш Армян ССР-ге — 90 муң тонна чедирер дээш чигир свеклазын бүдүрерин эң чоокку чылдарда дыка көвүдериниң хемчеглерин алыр.

ССРЭ-ниң Көдээ ажыл-агый министерствозу, ССРЭ-ниң Аҗыг-чем бараанар үлетпүрүнүң министерствозу, ССРЭ-ниң Совхозтар министерствозу, эвилелдешкен республикаларның Компартияларының ТК-лары, партияның крайкомнары болгаш обкомнары, свекла тарып турар республикаларның, крайларның болгаш областарның, республикаларының Министрлер Чөвүлелдери, крайкүүскомнары болгаш облкүүскомнары колхоз, совхоз бүрүзүнге чигир свеклазын бүдүрериниң болгаш белеткелдериниң планнарын чугаажок күүседиринче эргежок чугула хемчеглерни алыр болгаш ол соруулга-биле:

Районнарның, МТС-терниң, колхозтарның болгаш совхозтарның тодаргай байдалдарын база чигир заводтарын чиг-этбиле бүрүн хандырарын барымдаалааш, чигир свеклазының тарылгаларын шын сайгара тургузарын хандырар;

Агротехниктиг хемчеглерни өй-шаанда болгаш бедик шынарлыг чорударын база чигир свеклазын өстүрер талазы-биле эртемниң болгаш мурнакчы дуржулганың чедиишкиннерин калбаа-биле нептередип шиңгээдирин хандырып тургаш, колхозтарга болгаш совхозтарга чигир свеклазының дүжүттүүн күштүү-биле көдүрериниң хемчеглерин алыр.

Чигир свеклазын бүдүрериниге колхозтарның болгаш колхозчуларның материалдыг сонуургалын бедидерин барымдаалааш, СЭКП Төп Комитеди болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели 1956 чылдың дужүдүнден эгелээш, чигир свеклазынга белеткел өртектерин дараазында хемчээлдерге (бир центнер үжүн рубль-биле) доктаадыры эргежок чугула деп санаан:

Украин ССР-ниң (барының талакы областары чокка), Казах ССР-ниң, Киргиз ССР-ниң, Грузин ССР-ниң, Армян ССР-ниң, РСФСР-ниң, Краснодар крайның, Белгород, Воронеж, Курск, Тамбов, Орлов болгаш Липецк областарының колхозтарынга болгаш совхозтарынга — 21 рубль;

Украин ССР-ниң барының талакы областарының болгаш Молдав ССР-ниң колхозтарынга болгаш совхозтарынга — 23 рубль;

РСФСР-ниң кара довуракты эвес куржааның—Балашов, Брянск, Рязань, Тула, Пензен болгаш Арзамас областарының, Мордов АССР-ниң, Чуваш АССР-ниң колхозтарынга болгаш совхозтарынга база Белорус ССР-ниң, Литва ССР-ниң болгаш Латви ССР-ниң колхозтарынга — 25 рубль;

Примор болгаш Алтай крайларның, Бурят-Моол АССР-ниң, Башкир АССР-ниң, Татар АССР-ниң, Ульяновск, Куйбышев болгаш Чкалов областарының колхозтарынга болгаш совхозтарынга — 32 рубль;

Чигир свеклазын бир дугаарында тарып эгелээн колхозтарга болза, колхозка свекла өстүргениниң баштайгы чылын катай санавышаан, үш чылдың дургузунда свекланың ук районга доктааткан белеткел өртээнге 30 хуу хемчээлдиг немелдени төлээр.

Айыткан немелдени 1956 чылдың дужүдүнден эгелеп төлээр, а 1955 чылда чигир свеклазын бүдүрериниче бир дугаарында кирген колхозтарга база ол ышкаш төлээр.

Контрактацияның планын ажыр дужааган (МТС-тиң ажылдааны дээш натура төлевирин база киириштирбишаан) чигир свеклазы дээш белеткел өртээниң 50 хуу хемчээлинге акша-биле немелде-шаңналды колхозтарга төлээр.

Чиг-эт-биле узун ажыл хуусаазында хандыртынган чигир заводтарының зоналарында белеткел өртээнге 20 хуу хемчээлдиг немелде төлевирни чигир заводтары-биле керээлерин ёзугаар сентябрь 15-ке чедир күүсеткен чигир свеклазы дээш колхозтарга төлээр.

СЭКП Төп Комитеди болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели чигир свеклазын өстүрериниге база сөөртүрүнге ажылдап турар колхозтарга, колхозчуларга, МТС-терниң ажылдакчыларынга, чолаачыларга, сөөртүкчүлерге болгаш чүдүрүкчүлерге чиигелделиг өртек ёзугаар чигирни садарының ам күштүг болуп турар негелделерин хевээр арттырган болгаш чигир свеклазының 1956 чылдагы дужүдүнүн контрактациязындан эгелээш, патөк орнунга колхозтарның ниити хереглелдеринге берип турган акша компенсациязын колхозтарга төлээрин солаан.

1956 чылдың чигир свеклазының дужүдүнге МТС-терниң кылган ажылдары дээш свекла тарыш турар бүгү районнарда колхозтарның натура төлевириниң хемчээлин 50 хуу кудулаткан болгаш МТС-терниң кылган ажылы дээш натура төлевир чуруму-биле колхозтарның 1956 чылда чигир свеклазы дужаар планын ону ёзугаар кызырган.

Чигир свеклазын, сыскынды артышкынны болгаш удобрениелерни чүдүрер, дужүрер талазы-биле ажылдарны ийиүш чылдарның дургузунда бүрүн механизастаарын хандырарын ССРЭ-ниң Көдээ ажыл-агый министерствозунга болгаш ССРЭ-ниң Аҗыг-чем бараанар үлетпүрүнүң министерствозунга СЭКП Төп Комитеди биле ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели хүлээткен база свекланы болбаазырадыр болгаш ССН—6 деп системалыг свекла чаштырар, свекла чүдүрер машиналарны бүдүрерин өгелээр дугайында ССРЭ-ниң Көдээ ажыл-агый министерствозунуң, Трактор болгаш көдээ ажыл-агый машина тудуунуң министерствозунуң саналын хүлээп алган.

1956 чылда көдээ ажыл-агыйга свекланы болбаазырадыр системаның свекла чүдүрер 500, ССН—6 деп свекла чаштырар 300 машиналарны болгаш свекла ажаап алыр СКП—2 деп 300 комбайннарны суггаттыг база өл-шыгы улуг районнарга белеткеп бээрин, а ол ышкаш ажыл-агый байдалдарга калбак хыналадны чорударын барымдаалааш, свекла хоралакчызы узундумчукка удур демисел талазы-биле арык-бугаларны казарынга херек КНК—15 деп 200 санныг буга казар машиналарны бээрин Трактор болгаш көдээ ажыл-агый машина тудуунуң министерствозунга СЭКП Төп Комитеди болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели хүлээткен;

Каткилерлиг болгаш шлейфаларлыг СК—18 деп сеялканың хевирин ёзугаар бистерлиг 12 одуруглуг болгаш 18 одуруглуг чаңгыс аай кылдыр кылган свекла сеялкаларын 1956 чылдың ийиги чартыындан эгелеп үндүрер;

Сыскынды артышкынны болгаш минералдыг удобрениелерни чүдүрер, дужүреринге херек машиналарны 1956—1957 чылдарда чогаадыр болгаш шенелдезин чорудар;

«Кадыыр болгаш маска» (Харьков хоорайда) заводунуң чанында тускай конструктор бюрозун 1956 чылда Көдээ ажылагый машина тудуунуң Бүгү-эвилел институдунуң чигир свеклазының талазыбиле Украинада салбыры кылдыр эде организастаар, чигир свеклазын үлдүрертип хөмерин болгаш ажаап алырын механизастаар машиналарның, а ол ышкаш свекла тарыыр зоналарның онза байдалын барымдаалап свекланы, сыскынды артышкынны болгаш удобрениелерни чүдүрер, дужүреринге херек машиналарны тургузарын ол салбырның кол соруулгазы болдурар.

СЭКП Төп Комитединиң болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң даасканы болза:

Свекла тарып турар республикаларның, крайларның болгаш областарның республикаларының Министрлер Чөвүлелдери, крайкүүскомнары болгаш облкүүскомнары болза, өдекти, торф иринди зин, хүлдү, өске-даа чер-черниң удобрениелерин чигир свеклазының тарылгазынга киирерин, чүүл-бүрү холумактыг малгашты сөөртүрүн, шыгы четчир районнарга ногаан удобрениелерни ажыглаарын дыка көвүдериниң хемчеглерин алыр. Свекла тарып турар областарга, районнарга болгаш колхозтарга чигир свеклазын чемгерер минералдыг удобрениелерни тус черниң байдалын барымдаалап, ол культураның тарытынган хемчээлин бүрүн хандырып шыдаар кылдыр санааш, тускай соруулга-биле чорудуп бээр херек.

Чоокку чылдарда, Химия үлетпүрүнүң министерствозу ДДТ эмульсияларын болгаш пастаны, хөрзүннүң гексахлоранын, хлортенни база узундумчуктарны, чер кара-курттарын болгаш чигир свеклазының оон-даа өске хоралакчыларын чедиишкинниг узуткап болур хораннарны бүдүрерин көвүдедир;

ССРЭ-ниң Көдээ ажыл-агый министерствозу, В. И. Ленин аттыг көдээ ажыл-агый эртемнериниң Бүгү-эвилел академиязы болгаш Украин ССР-ниң эртемнер Академиязы болза, узундумчуктар, чер кара-курттары болгаш чигир свеклазының өске-даа хоралакчыларындан дужуттүн чидириин дыка кызырар төлээде, оларның-биле демиселдиң эң ажыктыг арганарын база чепсектерин дилеп тывар талазы-биле эртем-шинчилел ажылын күштелдирер;

ССРЭ-ниң Көдээ ажыл-агый министерствозу чигири хөй, дужүткүр чигир свеклазының чаа сорттарын тып үндүрер талазы-биле ажылды күштелдирер, эң чоокку чылдарда бүдүрүлгеге калбаа-биле шиңгээдип ажыглаарын хандырар төлээде, чаңгыс аай үрезинниг (бир дески үнүштүг) чемишкир чигир свеклазының сорттарын тып үндүрер ажылды калбартыр;

ССРЭ-ниң Аҗыг-чем бараанар үлетпүрүнүң министерствозу чигир заводтарының свекла базаларының болгаш свекла хүлээп алыр пунктуларының ажылдарын экижидер хемчеглерни алыр; чигир свеклазының шыгжалдазын экижидер, автомашиналардан чигир свеклазын дужүрерин бүрүн механизастаарын 1958 чылда хандырар болгаш 1956—1958 чылдарда свекла хүлээп алыр пунктуларга сыскынды артышкыннар урар онгарларны болгаш сыскынды артышкыннарны колхозтарга бээринге херек шөлдерни автомашиналарга база терге, шанактарга чүдүрүлгени механизаставышаан, тудуп тургузар.

1957 чылдан эгелээш, дужааган чигир свеклазы дээш колхозтарга сыскынды артышкынны чүгле кевирген хевир-биле үндүрүп бээр. Чигир заводтарындан, свекла базаларындан болгаш свекла хүлээп алыр пунктулардан ырак турар колхозтарга сыскынды артышкынны доктааткан норма ёзугаар кургаг хевирге бээр.

1956—1960 чылдарда чигир үлетпүрүн хөгжүдериниң база техниктиг бүрүн чепсеглээриниң планын күүседирин хандырар талазы-биле хемчеглерни СЭКП Төп Комитеди болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели база бадылаан.

Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының Президентизи эш Иосип БРОЗ ТИТО

Эш Иосип Броз Тито — югослав улустуң шылгарангай удуртукчузу болгаш бүгү делегейниң ажылчын шимчээшкининиң сураглыг көскү ажылдакчыларының бирээзи. Ол 1892 чылдың майда Кумровци (Хорватия) суурга тараачын кижиниң өг-бүлезинден төрүттүнген. 1905 чылда эге школаны дооскаш ажылдап эгелээн болгаш дарганнаар херекти өөренип ап, демир кылыр ажылчын болу берген. Хорватияның, Чехияның, Австрияның, Германияның бүдүрүлгелеринге ажылдап чоразан. 1910 чылда социал-демократтыг партиянның кежигүнүнге кирген.

Австри-венгр армияның хүрээлениге турган, эш Тито делегейниң бирги дайынынга киришкен. Дайынга удур пропаганда чоруткан дээш дайынның эгезинде ол хоругдатырган. 1915 чылда дайынга балыглатырган болгаш туттургаш Россияга чедип келген. Туттурган шериглерни дерзии ёзу-биле аажылаар чоруктарга удур демиселди чорутканы дээш эш Тито кара бажыңга хоругдатырган болгаш оортан 1917 чылдың февраль революциязының үезинде хосталып үнген. 1917 чылдың июньда Петроградка ол чедип келгеш Түр чазакка удур большевиктерниң организастааны июль чыскаалынга киришкен. Оон сөөлүнде хоругдаткан болгаш Петроградтан Уралче шөлүтүрүпкен. Ынчан Уралче оруккa бар чыткаш тургуннай берген. 1917 чылдың октябрьда Омскиге Кызыл гвардияга кирип алгаш Омск чанынга колчактарга удур тулчуушкунга киришкен. Совет коммунистер-биле кады тараачыннарның ортузунга революстуг улуг ажылды чоруткан.

1920 чылдың күзүнүнде эш Тито Югославияже ээп чана берген болгаш ол чылын Югославияның Коммунистиг партиязының хүрээлениге кирип алган. Югославияның Коммунистиг партиязы 1921 чылдан эгелээш чажыт байдалче шилчээн. Эш Тито 1924 чылдан бээр партия ажылын кылып эгелээн. 1928 чылда эш Тито Югославияның Коммунистиг партиязының Загреб хоорай комитединиң секретарынга соңгутурган. Ол-ла чылын эш Титону коммунистиг ажыл-чорудулгазы дээш полиция тудуп хоругдаан болгаш кадыг-берге хоругдал черинге беш чыл хуусаалыг шиитирген. 1934 чылдың мартта хоругдалдан үнгеш, Хорватияның Коммунистиг партиязының край комитединиң кежигүнү болганы-биле партияның чажыт ажылын катап чорудуп эгелей берген, Тито деп шола атты ынчаарда алган. Политиктиг ажылдакчы болуп сураг-жаан кижи боорга 1934 чылдың августа эш Титону Югославияның Коммунистиг партиязының ТК-зының Политбюрозунуң составынга соңгаан. 1934 чылдың декабрьда партияның дөртү конференциязынга ону Югославияның Коммунистиг партиязының ТК-зының кежигүнүнге болгаш ЮКП ТК-ның Политбюрозунуң кежигүнүнге соңгаан. 1934—1936 чылдарда эш Тито Москвага турган, ол-ла үеде Коминтернаның VII конгрезинге Югославияның Коммунистиг партиязының төлээлериниң бирээзи болуп чораан. 1936 чылда төрээн чуртунче чажыды-биле ээп чана берген.

1937 чылда эш И. Броз Тито Югославияның Коммунистиг партиязының ТК-зының Чиңгине секретары болган. 1940 чылдың октябрьда болуп эткен партияның ниити-югослав конференциязы эш Титону ЮКП ТК-ның болгаш Югославияның Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң Политбюрозунуң составынга соңгаан. 1940 чылда ЮКП ТК-ның чанынга тургустунган шериг комиссиязының удуртукчузу турган.

Югославияның Коммунистиг партиязының хүрээлениниң чаңгыс-эвин быжыглаарынга болгаш капиталдың дарлалынган ажылчы чоннарны хостаары дээш демиселге партияның удуртур ролюн хандырарынга эш И. Броз Тито бодунуң улуг күүнүн берген.

1941 чылда фашистиг Германияның болгаш Италияның Югославияже халдаанының сөөлүнде Югославияның Коммунистиг партиязы эш Титонуң удуртулгазын ёзугаар чепсектиг тура-халыышкынның белеткелин чоруда берген. Фашистиг эжелекчилерге удур югослав улустуң демиселин организастаарынга эш Иосип Броз Тито шылгарангай рольду ойнаан. Бодунуң национал болгаш социал хосталгазы дээш Югославияның патриотчу күштерин эш Тито удуртуп баштаан, ынчангаш бодунуң улузунуң изиг ынакшылын чедип алган. 1941 чылдан эгелээш И. Броз Тито Югославияның Улустуң хосталга армиязының болгаш партизан отрядтарының Дээди Кол Командылакчызы болган.

Югославияның Улустуң хосталгазының фашизмге удур Вечезиниң ийиги сессиязы 1943 чылдың ноябрьда Түр чазакты — Югославияны хостаарының Национал Комитеди эш Титону баштадыр тургускан. Улустуң хосталгалыг демиселинге шылгарангай ачы-хавыяаларлыг болганы дээш, эрес-дидим болгаш маадырлыг чоруу дээш 1943 чылда эш Титога маршал атты, а 1944 чылдың ноябрьда—Югославияның Улустуң Маадыры атты тывыскан. Эш Тито Типлелге деп совет орден-биле болгаш Суворов орденинiң I-ги чергезиби-биле шаңнаттырган.

Маршал Иосип Броз Титога баштаткан Югославияның Улустуң хосталга армиязының дайынчыларының болгаш партизаннарның дайынчы хөделишкиннеринге болгаш кайгамчыктыг эрес-маадырлыг чоруктарынга совет улус чүректиң ханызындан байыр чедирип турган.

1945 чылдың мартта эш И. Броз Тито Югославияның Министрлер Чөвүлелиниң Даргазынга болгаш камгалал министринге томуйлатырган. Оон-биле кады, эш Тито Югославияның Чепсектиг Күштериниң Кол Командылакчызы турган.

Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының чазаан дайын сөөлүндеги үеде баштавышаан, эш И. Броз Тито

(Төнчүзү 2-ги арында).

Демир рудазының курлавырларының чаа черлери

КУРСК. Алдыгы беш чылда шиңгээдип ажыглаар деп көрдүнген Курск—Белгород районнуң демир рудаларлыг чаа черлериниң бирээзинде геолог-шинчилел ажылдары доозулган.

СЭТА-ның корреспондентизи-биле беседазынга демир рудазының экспедициязының начальниги Г. Г. Бочаровтуң чугаалааны:

— Бистиң геолог коллектививистиң шинчилеп ажытканы демир рудаларлыг чаа чер Курск областа Михайлово районнуң девискээринде турып турар. Ол чаа чер болза, Курскиниң магнит аномалиялыг шинчилетинген бүгү-ле черлериниң иштинден эң-не улуу болуп турар. Ында рудалар Кривой-Рогтуң рудаларынга деңнежир, ол рудалар хөй демирлиг болгаш курлавырларлыг болган ужурунда онза ылгалып турар. Оон ыцай ук рудалар чер иштиниң улуг эвес ханызында болгаш чуга пласталар-биле шыптынган. Ындыг янзылыг даг-техниктиг байдалдар бар болганда чиик үнелиг рудаларны ап болур.

Михайлово районнуң девискээринге демир рудаларының тывыжын чоокку чылдарда калбартып чорудары-биле холбаштыр, төп черниң кара металлургиязын чиг-эт-биле хандырарынга эң-не улуг болгаш дыка перспективтиг черлериниң бирээзи чурттуң европа кезээнге тургустунар. Геологтуг саннардан алгаш көөрге, демир рудалыг ол ажытынган чаа черни ажыглап эгелээн соонда чыл бүрүде 10 миллион тонна чедир демир рудаларын казып алыр. Ол дээрге, Магнитогорскиде комбинаттың бүдүн чылда ажылдап үндүрүп турарындан ийи катап хөй болур.

Экспедиция курлавырлыг чаа черлерде чаа руданы үлетпүрге казып тыварын организастаарынга документацияны белеткээн.

(СЭТА).

Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының Президентизи эш Иосип БРОЗ ТИТО

(Төнчүзү).

Югославияга социалистиг тургузуушкунну организастаарының талазы-биле болгаш Совет Эвилели-биле найыралды быжыглаарының талазы-биле улуг ажылдарны чорудуп турар. 1953 чылдың январьда югослав улус эш Титону Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының Президентизиниң албан-хүлээлгезинге бир эпсеткил-биле соңгаан. Оон-биле кады, эш Тито Эвилелдиң күүсекчи вечезиниң (чазааның) Даргазы болгаш Югославияның Улустуң армиязының база флодунуң Дээди Кол командылакчызы болуп турар.

1952 чылдың ноябрьда ЮКП-ның алдыгы съездизи болган, ол съездиге Югославияның Компартиязын Югославияның коммунистер Эвилели кылдыр чаарты адаан, ынчаарда Иосип Броз Тито Югославияның коммунистер Эвилелиниң Чиңгине секретарынга соңгутурган.

Югославияның Улус фронтузунуң 1945 чылдың ноябрьда болуп эрткен бирги конгрезинге эш И. Броз Титону Улус фронтузунуң Күүсекчи Комитединиң Даргазынга соңгаан. Улус фронтузун 1953 чылда Югославияның күш-ажылчы улузунуң Социалистиг Эвилелиниң Даргазынга соңгаан.

1955 чылдың май-июньда ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Бирги оралакчызы М. Г. Первухин, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының оралакчылары А. П. Завенягин болгаш Г. М. Маленков, ССРЭ-ниң Дээди Совединниң Президиумунуң Секретары Н. М. Пегов, ССРЭ-ниң Югославияда Онза болгаш Бүрүн эргелиг Элчини Н. П. Фирюбин, армия генералы А. И. Антонов, академик А. П. Александров, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чанында атомнуг энергияны ажыглаарының талазы-биле Бол эргелелдиң начальниги Е. П. Славский, ВЦСПС-тиң секретары П. Н. Коробова, ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министерствозунуң Протокол кылдызының эргелекчизи Ф. Ф. Молочков, ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министерствозунуң 5-ки Европа кылдызының эргелекчизиниң хүлээлгезин күүседип турар Б. Д. Левычкин олар чедип келген.

Югославияның Президентизиниң тускай поездизи эртенгиниң 10 шакта атомнуг станцияның турар черинге чеде берген. Аңаа югослав эштерни ядролуг институтун ажылдакчылары, чоок-кавыда суурларның колхозчулары, институттуң директору А. К. Красин болгаш атомнуг станцияның начальниги А. Н. Григорьянц олар изии-биле байырлап уткуп алганнар.

Атомнуг электростанцияның принципте-рининиң дугайын чугаалап турар «Делегейде эң-не баштайгызы» деп документалдыг кино-чурукту югослав аалчылар көрген. Ол кинону көөрү доозулган соңгунде станцияның коллективинин өмүнээзинден А. К. Красин ук фильмниң бир хоолгазын эш Титога белек кылдыр берген.

Оон дараазында аалчылар атомнуг электростанцияны көргеннер. Уранныг реакторну тургускан черге олар барып, холдун манипуляторун көргеннер, радиоактивтиг кезектер-биле, реакторда стержньнерниң бедиин болгаш чавызын таарышчазак -төлээлери-биле Белградка болган чугаалажыышкыннарның үезинде эш Тито Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының чазак төлээлерин баштап турган. Чугаалажыышкыннарның түнелинде ССРЭ-ниң болгаш ЮФУР-нуң чазактарының ат салган Декларациязы делегей байдалынга болгаш 1948 чылда үретинген совет-югослав харылзааларга хамаарышкан эң-не чугула бүгү айтырыгларның талазы-биле ССРЭ-ниң болгаш ЮФУР-нуң чазактары боттарының аразынга таарыштыр дугуржуп алганын, ЮФУР-нуң болгаш ССРЭ-ниң улустарының найыралы хөгжүүр болгаш быжыгар кадык үндезин суурну тургусканын, ынчангаш бүгү делегейге тайбыңны быжыглаарының хөрээнге үнелиг салышкынны кииргенин херечилеп турар.

Эш Иосип Броз Титонуң хөй-хөй чылдарның дургузунда политика болгаш күрүне талазы-биле ажыл-чорудулгазы Югославияның улустарының амыдыралчы эрге-ажыктары дээш, социализмниң улуг хөрээнин тиилелгези дээш демиселге бердинип келген. Ол, совет болгаш югослав улустарның аразынга акы-дуңма найыралды быжыглаарының хөрээнге, бистиң социалистиг күрүнелеривистиң улустарының аразынга бүгү талалыг кады ажылдажылганы хөгжүдериниң хөрээнге улуг салышкынны киирип келген.

Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының Президентизи Иосип Броз Титонуң атомнуг электростанцияны барып көргени

Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының Президентизи Иосип Броз Тито кадайы-биле болгаш ону үдеп чоруур кижилер-биле кады июнь 6-да ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чанында атомнуг энергияны ажыглаарының талазы-биле кол эргелелдиң атомнуг электростанциязынга барып чораан.

Эш Тито-биле кады атомнуг станцияга ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Бирги оралакчызы М. Г. Первухин, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының оралакчылары А. П. Завенягин болгаш Г. М. Маленков, ССРЭ-ниң Дээди Совединниң Президиумунуң Секретары Н. М. Пегов, ССРЭ-ниң Югославияда Онза болгаш Бүрүн эргелиг Элчини Н. П. Фирюбин, армия генералы А. И. Антонов, академик А. П. Александров, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чанында атомнуг энергияны ажыглаарының талазы-биле Бол эргелелдиң начальниги Е. П. Славский, ВЦСПС-тиң секретары П. Н. Коробова, ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министерствозунуң Протокол кылдызының эргелекчизи Ф. Ф. Молочков, ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министерствозунуң 5-ки Европа кылдызының эргелекчизиниң хүлээлгезин күүседип турар Б. Д. Левычкин олар чедип келген.

Югославияның Президентизиниң тускай поездизи эртенгиниң 10 шакта атомнуг станцияның турар черинге чеде берген. Аңаа югослав эштерни ядролуг институтун ажылдакчылары, чоок-кавыда суурларның колхозчулары, институттуң директору А. К. Красин болгаш атомнуг станцияның начальниги А. Н. Григорьянц олар изии-биле байырлап уткуп алганнар.

Атомнуг электростанцияның принципте-рининиң дугайын чугаалап турар «Делегейде эң-не баштайгызы» деп документалдыг кино-чурукту югослав аалчылар көрген. Ол кинону көөрү доозулган соңгунде станцияның коллективинин өмүнээзинден А. К. Красин ук фильмниң бир хоолгазын эш Титога белек кылдыр берген.

Оон дараазында аалчылар атомнуг электростанцияны көргеннер. Уранныг реакторну тургускан черге олар барып, холдун манипуляторун көргеннер, радиоактивтиг кезектер-биле, реакторда стержньнерниң бедиин болгаш чавызын таарыштырар серводамчыдыкчылар — агрегатар-биле айыыл чок ажылдаар арганы холдун ол манипулятору берип турар, оон ыңай аалчылар парогенераторлар турар бажыңны, дозиметтиг контрольдун төп лабораториязын болгаш башкарылганың төп щидин база көргеннер. Станцияны көөрүн доозуп турда Президент эш Тито көрүкчүлериниң дептерин дилеп алгаш, мооң адаанда чүүлдерни аңаа бижип каан:

«Совет Эвилелиниң эртемниң улуг чедишкиннериниң дугайын херечилеп турар делегейде эң-не баштайгы атомнуг электростанцияны улуг сонуургал-биле көрдүм».

Бодунуң ол бижээн чүүлдерин совет болгаш югослав парлалганың төлээлекчиленинге эш Тито дыңналдыр номчуп берген.

Шинчилел-дуржулганың реакторун аалчылар база көрген болгаш ядролуг физиканың институдунуң бедик вольтылыг дургедир нарын хереклелериниң лабораториязынга барып чораннар. Алдарлыг югослав эртемден Николе Теслдиң дугайында бодунуң чүүлүнүң чаа өрүтүнген кезээн лабораториянның начальниги В. Н. Глазанов эш Титога көргүскен. Ол чүүл болза, «Электричество» деп журналдың чоокку үеде үнер номеринге парлатынган турар. В. Н. Глазановка өөрүп четиргенин Иосип Броз Тито илергейлээн.

Демир орук станциязынче Президент Титонуң эзп чоруптарының мурнуу чарында аңаа ол черниң дыка хөй чурттакчылары чыглып келген турган. Поездиниң шимчеп чоруптарынга чедир эш Тито аңаа чыылганнарның иштинден дыка хөй кижилер-биле беседа кылып хөөрешкен. Элээн улгады берген бир-ле кижиниң Президентиге чугаалааны болза:

—Силерниң-биле бистер кезээ-мөңгеде өңнүктер бис. Бистериң югослав акыдуңмаларывыска бистиң байырывысты дамчыдып көрүнер. Бистер тайбың дээш кады демисежир бис.

Президент Тито оон холун дыңзыг тутканш:

— Силериң байырынарны бистиң улузувуска ынавыла дамчылар мен, бистер шынап-ла тайбың дээш кады демисежир бис деп чугаалаан.

(СЭТА).

Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының Президентизи эш Иосип Броз Тито Москва университединге чораан

Ленин дагларында Москва университединиң чанынга июнь 6-да муң-муң студентилер чыылган. Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының Президентизи Иосип Броз Титонуң ынчаарда оларга аалдап келирин студентилер билип алгаш, аңаа чыглып келгени ол.

Университеттиң бажының Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының болгаш Совет Эвилелиниң күрүне туктары-биле шимеп каастаан турган.

Кажан югослав аалчыларның автомашиналары университеттиң бажыңынче кирер кол эжиктиң чоогунга чедип келгеш туруптарга шөлге динмитиг адыш часкаашкыны чаңгыланы берген.

Москва университединиң ректору академик И. Г. Петровский, ССРЭ-ниң Дээди өөредилге министри В. П. Елютин, университеттиң профессорлары болгаш башкылары Президент Титону база оон кады чоруур өөрүн уткуп алган.

Ректораттың тоску казында хурал кылыр залынче аалчылар кедүрүп үнүпкен. Югослав эштерге академик Петровскийниң чугаалааны болза:

— Москваның М. В. Ломоносов аттыг күрүне университединиң өмүнээзинден силерге изиг байырны чедирип тур мен. Эш Президент силерге баштаткан Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының удуртукчулары бистиң университедивисти кээп көрүп турар чорук — бистерге улуг алдар болгаш өөрүшкүлел-дир. Эш Президент силер 10 чылдар мурнунда бо университеттиң эрги бажыңнарын кээп көрүп чораан силер. Ленин дагларында бистиң чаа бажыңнарывыска ам силерни көөрү бистерге тергиин-не өөрүнчүг-дүр.

Даштыкы эртемденнер-биле найыралдыг харылзаалар бистиң университедивистиң хоочун чаңчылы болуп турар, ынчаарга ол чаңчыл бо университеттин үндезилекчизи М. В. Ломоносовтан укталып тывылган. Бистиң улузувуска болгаш бүгү кижи төрелгетенге ажыктыг кылдыр эртемни хөгжүдер дээш бүгү-ле чурттарның эртемденнери-биле кады ажылдажырынга амыраар бис. Ылангыя, югослав эртемденнер-биле кады ажылдажыры бистерге дыка-ла өөрүнчүг болгаш онза таарымчалыг, чүге дээрге хөй чүс чылдарның найыралы-биле бистиң улустарывыс тудуш холбаа-харылзаалыг. Югослав болгаш совет эртемденнериң кады ажылдажылгазы база найыралы калбарып, быжыккан турарын кончуг-ла күзеп турар бис.

МКУ-ну кээп көрген дугайында сактыышкын кылдыр Президент Титога болгаш оон-биле кады келген югослав чазак төлээлеринге университеттиң 200 чыл оюн таварыштыр үндүрген юбилея медальдарын база университеттиң чаа бажыңының фоточуруктарының альбомнарын берген.

Ол хире кичээнгей салганы дээш университеттиң коллективинге өөрүп четиргенин эш Иосип Броз Тито илергейлээн болгаш университетке белек кылдыр бээрибиле белеткээн серб дыл кырында 600 чыгам ангы-ангы аттарлыг хөй номнарның даңзызын ректорга дамчыдып берген, ол номнарны Президент бодунуң хуузунда библиотеказындан берип турары ол.

Университеттиң бажының көөрүнче профессор Петровский аалчыларны чалаан. Олар чер ажылының музейин таварааш, геология факультединиң бажының, студентилерниң ниити чурттарга өрээлдерин, студент аныяктарның клубун барып көргеннер. Оон дараазында төлээлер болгаш оларны үдеп чораан кижилер улуг залче чорупкан. Үш муң студентилер боттарының олуттарындан тургулап келген болгаш ЮФУР-нуң Президентизинге база өске-даа югослав эштерге байыр чедирип, диңмиттиг адыш часкаашкыны-биле утканнар.

Югославияның улустарының алдары дээш йөрээл салган байыр чедириишкининиң кыйгылары чаңгыланып үнген.

Митинг эгелээн.

— Бөгүн бистерде, МКУ-нуң студентилеринде ёзулуг-ла байырлал болу берген— деп биология факультединиң ушкү курзунуң студентизи Зоя Сироткина чугаалаан. Бистиң улуг өңнүүвүс — югослав улустуң төлээлекчилери бисте аалдап чедип келген.

Бо улуг залга совет улустуң дыка хөй өңнүктерин хүлээп ап турган бис. База бир улуг өңнүк—Иосип Броз Тито бөгүн биске чедип келген-дир. Бодувустуң аксеткилдиг бодалдарывысты Югославияның бүгү улустарынга, эш Тито силернин бодунарга болгаш силериниң эштерицерге илергейлээр аас-кежиктиг болдувус.

Чүректин ханызындан бистиң изиг байырывысты Югославияның аныяктарынга дамчыдарын дилеп тур бис, үрегдээрин эвес, а тургузарын өөренип турар бис. Дайынның шөлдеринге өлүрүн эвес, а кайгамчык эки амыдыралды тургузарын өөренип турар бис. Силериниң морлап келгенинер — бүгү чурттарның улустарының аразынга найыралче Югославияның улустарының чүткүп, күзеп турарының тодаргай херечилели. Югославияның болгаш Совет Эвилелиниң улустары хол-холдарындан туттунчуп алгаш чоруп турары тайбыңның лагери дайынның каранғы күштерин ажып тиилээр, бистериң амыдыралывыс аас-кежиктиг болгаш кайгамчык эки болур дээрзинге бистер, Совет Эвилелиниң аныяктары бүзүрелдиг бис.

ЮФУР-нуң Президентизи Иосип Броз Тито сөс алган:

Эргим эштер!

Бистерни маңаа мынчаар эвилең найыралдыг хүлээп алганы дээш мен болгаш мээң ажылдакчыларым силерге ханызыбиле өөрүп четирдивис. Москва хоорайда силериниң университединерни он чылдар мурнунда база кээп көрүп чораан кижи мен. Ынчаарда эрги бажыңга турган, ынчалзажок келир үеде эң-не чаагай перспективаларлыг чаа кижилер, аныяктар аңаа турган. Бистер ынчаарда база хөй хөөрежип шыдавайн барган бис. Ам, кажан бодумнуң эштерим-биле кады маңаа база катап чедип келгеш көөрүмге силериниң чуртунарда бурунгаар дыка-ла улуг базым кылдынган-дыр. Ынчаарда маңаа өөренип турган студентилер ам силериниң улуг чуртунарда янзы-бүрү албан ажылдарда, янзы-бүрү харысалгалыг албан дужаалдарда ажылдап, эртем болгаш техника ажылы кылып турар-дыр.

Студентилер. өөреникчи аныяктар силер югослав аныяктарның нүүрүнде эң дээре өңнүктерлиг силер деп моортан чугаалаарын күзей-дир мен. Улуг совет улуска хамаарыштыр эң-не эки бодалдар Югославияда өөреникчи аныяктарда синникен.

Бистиң улустарывыстың — совет болгаш югослав улустарының буруузу чок элээн каш каранғы чылдарның сөөлүнде бистер маңаа чедип келдивис. Чүгле бистиң кады найыралывысты быжыглаар дээш эвес, харын силер, аныяктар, аныяк салгакчылар медереллиг кылдыр өзер, өөренир болгаш тайбың, шөлээн байдалга ажылдап шыдаар аргалыг болган турарыңар дугайында сагыш салыр дээш силериниң харысалгалыг эштеринер-биле чугаалажыр дээш маңаа чедип келген бис. Бүгү делегейге тайбыңны быжыглаарынга бараан кылдыр ажылдаар дээш чедип келген бис.

Өөреникчи аныяктар делгерезин!

Улуг совет чурт болгаш оон аныяктары делгерезин!

Университеттен чоруптарының мурнуу чарында эш Тито дараазында уткалыг бижигледи үнелээшкин дептеринге артырган:

«Бо улуг совет университетти база катап көөр аас-кежиктиг болдум, Совет чурттуң аныяктары бодунуң улуг Ада-чуртунун чаагай чоруунга ажыктыг кылдыр эргежок чугула билиглер-биле маңаа чепсегленип алыр эң эки аргалыг болуп турар-дыр».

(СЭТА).

ЮФУР-нуң Президентизи Иосип Броз ТИТОНУҢ алдары дээш К. Е. ВОРОШИЛОВКА болган хүлээп алыышкын

Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының Президентизи эш Иосип Броз Титонуң алдары дээш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы К. Е. Ворошилов июнь 6-да Кремльдиң Улуг ордузунга хүлээп алыышкын тургускан.

Ол хүлээп алыышкынга югослав таладан олурушканнар: Иосип Броз Тито кадайы-биле, Эвилелдиң Күүсекчи вечезиниң Даргазының оралакчызы Эдвард Кардель кадайы-биле, Даштыкы херектер талазы-биле Күрүне секретары Коча Попович кадайы-биле, Эвилелдиң Күүсекчи вечезиниң кежигүнү Миялко Тодорович, Хорватияның Улус Республиказының Күүсекчи вечезиниң Даргазы Яков Блажевич, ЮФУР-нуң ССРЭ-де Онза болгаш Бүрүн эргелиг Элчини Велько Мичунович кадайы-биле, Республиканың Президентизиниң Чиңгине секретары Йоже Вильфан, Иштики херектернин Күрүне секретарының оралакчызы Джуро Станкович, Күрүне секретарының оралакчызы, Эвилелдиң Күүсекчи вечезиниң Даргазының оралакчызының кабинединиң шефи Антон Вратуша, Дээди кол командылакчының Кабинединиң начальниги генерал-подполковник Милош Шумоня, Президентиниң кол адъютантызы генерал-майор Милан Жежель, экономиктиг планнаашкынның Эвилел эргелелиниң директорунуң оралакчызы Никола Чобелич болгаш югослав делегацияның өске-даа кежигүннери.

Хүлээп алыышкынга совет таладан олурушканнар: эштер Н. А. Булганин, Л. М. Каганович, А. И. Кириченко, Г. М. Маленков, А. И. Микоян, В. М. Молотов, М. Г. Первухин, Н. С. Хрущев, Л. И. Брежнев, Д. Т. Шепилов, Е. А. Фурцева, Н. М. Шверник, А. Б. Аристов, Н. И. Беляев, П. Н. Поспелов, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Эвилелдиң Совединиң Даргазы А. П. Волков, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазының оралакчылары М. П. Тарасов, К. М. Озолинь, Ш. М. Арушанян, О. В. Куусинен, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының оралакчылары А. Н. Косыгин, В. А. Кучеренко, В. В. Мацкевич, И. Ф. Тевосян, М. В. Хруничев, РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы М. А. Яснов, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Секретары Н. М. Пегов; Совет Эвилелиниң Югославияда Онза болгаш Бүрүн эргелиг Элчини Н. П. Фирюбин, ССРЭ-ниң, РСФСР-ниң министрлери, Совет Эвилелиниң маршалдары, министрлериниң оралакчылары, ССРЭ-ниң болгаш РСФСР-ниң Дээди Советтериниң депутаттары, Совет Армияның генералдары болгаш офицерлери, хөй-ниити организацияларының төлээлекчилери, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, ССРЭ-ниң Даштыкы херектер министерствозунуң, ССРЭ-ниң Камгалал министерствозунуң, ССРЭ-ниң Культура министерствозунуң харыысалгалыг ажылдакчылары, эртемниң болгаш культураның ажылдакчылары, бүдүрүлгениң чаартыкчылары, совет болгаш даштыкы журналистер.

КУДР-нуң Министрлер Кабинединиң Даргазы Ким Ир Сен баштаан Корей Улус-Демократтыг Республиканың чазак төлээлери аалчыларның аразынга база турган.

ССРЭ-де туруп турар дипломаттыг төлээ черлериниң баштыңнары болгаш ажылдакчылары ол хүлээп алыышкынга олурушкан.

Ук хүлээп алыышкынның үезинде К. Е. Ворошилов болгаш Иосип Броз Тито олар чүве чугаалааннар.

Эш К. Е. ВОРОШИЛОВТУҢ чугаазы

Эргим болгаш улуг хүндүткелдиг эш Президент!

Эргим эштер болгаш аалчылар!

Бистиң чуртувустуң улуг аалчызы болгаш өңнүү, Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының Президентизи эш Иосип Броз Титонуң болгаш найыралдыг Югославияның ону мында үдеп келген удуртур ажылдакчыларының Совет Эвилелинде чоруп турарынга алдар болдуруп, бөгүн маңаа чыглып келдивис.

Бистиң чуртувусче аян-чорук кылып келириңерни совет улус улуг хүндүткелбиле болгаш өөрүшкүлел-биле уткуп алган, эргим өңнүктер. Совет черге чоруп турган хөй эвес бо каш хүннериңериниң иштинде безин бо дугайын бүзүреп шыдаан силер. Чүректиң ханызындан эвилең чорук болгаш шынчы сеткилдиг найыралчы бодалдар хосталгага ынакшылдыг югослав улуска хамаарыштыр совет улустуң ханы болгаш чаңчыл болган ынакшылының тодаргай илерээшкини болуп турар.

Бистиң улустарывыстың найыралчы чоруу төөгүден бээр туруп келген. Дыка хөй чүс чылдарның дургузунда югославтарны орустар боттарының акы-дуңмалары кылдыр санап келген, ол ышкаш югославтар бодунуң ээлчээнде орус улусту база-ла акы-дуңмалышкы ёзу-биле көрүп келген.

Ол найырал болза Россияның болгаш Югославияның ниити дайзынга удур демиселге өлген эң дээре оолдарының ханы-биле быжыкан, адактың сөөлүнде, ол найырал гитлержи эжелекчилерге удур хосталгалыг улуг дайынга хол-холдарындан туттунчуп алгаш тулчуп турган югослав болгаш совет патриотчуларның маадырлыг демисели-биле улам-на каңналып быжыкан.

Фашистиг аг-шеригни чылча шаварынга Югославияның улустарының шылгарангай ачы-хавыяаларын болгаш югослав партизан отрядтарының база Улустуң хосталга армиязының шериг кезектериниң деннелге чок маадырлыг чоруун бистер, совет удуртукчулар болгаш бистиң чуртувустуң бүгү ажылчы чоннары кайгамчык улуг хүндүткел-биле көрүп турар бис.

Югославияның ажылчы чоннарының боттандырганы төөгүлүг ужур-лузалыг үндезин чаартылгаларны совет чазак болгаш бистиң Коммунистиг партиявыс бединиби-биле үнелеп турар. Ажылчы чоннарның хөрээ дээш шылгаттынган демиселчи эш Титога баштаткан бодунуң коммунистер Эвилелиниң удуртулгазы-биле Югославияның улустары дайынның таварыштырганы аар-берге үрелиишкиннерни болгаш бергелерни ажып тиилевишаан, социализмни тургузарының оруу-биле бүзүрелдиг бурунгаарлап, ол орукка улуг чедишкиннерни чедип ап турар.

Тайбынга ынакшылдыг даштыкы политиканы чайгылыш чок чүткүлдүү-биле чорутпушаан Совет Эвилели улустар аразының дыка хөй чугула айтырыгларын шиитпирлээринге улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун кошкадырының болгаш тайбыңны быжыглаарының хөрээнге бодунуң улуг салыышкынын киирген акы-дуңмалышкы югославия оон-биле кады чоруп турарын сеткил ханыышкын-биле демдеглеп турар.

Ынчангаш, бистиң улустарывыстың төөгүлүг чаңчылдары, марксизм-ленинизмниң чогаадыкчы өөредиинге үндезилетинген социалистиг эрге-ажыктарның ниитилешкек чоруу, ийи чурттарның даштыкы политиказының тайбың сорулгалары Югославияның болгаш Совет Эвилелиниң улустарының чаагай чоруунга бараан болур кылдыр кайы-кайызының чүректиң ханызындан найыралдыг харылзааларын хөгжүдеринге эң-не таарымчалыг байдалдарны тургузуп турар.

Политиканың, экономиканың болгаш культураның талазы-биле кады ажылдажырынга база чаа амыдыралды тургузарының мурнакчы дуржулгазын солчурунга бистиң чурттарывыс хан-дамырындан сонуургалдыг. Ол кады-ажылдажылга ам безин бодунуң үре-түңнелдерин берип турар.

Девискээр талазы-биле бүдүн турар чорукту, бүрүн эргени хүндүлежириниң болгаш иштики херектерни холгаарлашпастың ленинчи принципте-рининиң суурунга бистиң найыралывыс соксаал чок өзерин болгаш чечектелирин изии-биле күзеп турар бис. Бистиң эргим аалчыларывыстың чүткүлү болгаш күзели база ындыг дээрзинге быжыы-биле бүзүрээн бис. Совет Эвилелинге хамаарыштыр эш Титонуң Москвага чугаалааны ак-сеткилдиг шынчы болгаш найыралдыг сөстери бо дугайын херечилеп турар. Чүректиң найыралдыг байдалынга, ажыт-чажыт чок чоруктуң болгаш кайы-кайызын бүрүн билириниң бодалынга эгелээн совет-югослав чугаалажыышкыннар ол дугайын база херечилеп турар, Югославияның болгаш Совет Эвилелиниң аразынга харылзааларны улам-на хөгжүдериниң айтырыгларын-даа, ийи чурттарның сонуургалдыы улустар аразының эң чугула айтырыгларын-даа бо чугаалажыышкыннарда чугаалажып эгелээн.

Улустар аразының ареназынга кады хөделириңге улуг аргалар бистиң чуртарывыстың мурнунда ажыттынган дээрзинге бүзүрел бистерде бар. Чаа дайынны болдурбас, чепсегленишкиннерни бүгү-ниити дүжүрер, атомнуг болгаш водородтуг чепсекти хоругдаар, Европага коллективтиг айыыл чок чоруктуң системазын тургузар, бүгү делегейге быжыг болгаш үр үениң тайбыңын хандырар, улустар аразының амыдыралының эң-не чугула өске-даа айтырыгларын тайбың шиитпирлээр сорулга-биле идепкейлиг кады ажылдажылгага ниити делгем үндезин амгы үеде совет чазакта-даа, югославияның-даа чазаанда бар деп дидими-биле чугаалап болур.

Совет Эвилелиниң болгаш Югославияның аразында найыралдыг болгаш бүгү талалыг харылзааларның хөгжүдезин социализмни тургузуп турар бүгү-ле чурттарга өөрүшкүлел-биле хүлээп алыр болгаш ол чорук демократияның база социализмның төөгүлүг улуг хөрээниң чаа-чаа тиилелгелеринге идиглиг болур дээрзинге чигзиниишкин турбас.

Тайбың дээш демиселге күчүлүг фактор болуп турар бистиң найыралывыстың быжыканын тайбынга ынакшылдыг бүгү-ле улустар, ылаңгыя колонизаторларның дарлалының уржуктарын узуткаарынга, ол чурттарга хосталганың болгаш национал хамаарышпас чоруктуң эгезин быжыглаарынга тайбынны хереглеп турар Азияның болгаш Африканың чурттарының улустары сеткил ханыышкын-биле уткуур дээрзинге идеген тур мен.

Чүректиң ханызындан совет-югослав найырал делгереп, хүн-бүрүде өзүп, быжыгып турзун.

Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының Президентизи, бистиң өңнүүвүс эш Иосип Броз Титону дээш, оон кадайы дээш, а ол ышкаш мында олуржуп турар бүгү югослав эргим аалчылар дээш, совет-югослав чугаалажыышкыннарны чедиишкинниг болгаш чаагай үре-түңнелдиг доозары дээш, Югославияның болгаш Совет Эвилелиниң мөңге, бузулбас найыралы дээш, акы-дуңмалышкы югослав улустуң аас-кежии болгаш чечектелиишкини дээш дашканы кедүрерин айытпап тур мен.

(Төнчүзү 3-ку арында)

Совет-югослав садыг харылзааларына хамаарыштыр

1956 чылдың январь 6-да ат салдынган совет-югослав протоколда көрдүнген бараан солчулгазының таарымчалыг хөгжүлдези Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң болгаш Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының аразынга кайы-кайызынга бараннар бержирин улгаттырар аргаларны тургускан.

Оон-биле холбаштыр, бо чылын ийи чурттарның аразынга чурт бүрүзүнден-не 20 млн. доллар түңге бараннар солчур дугайында протоколга 1956 чылдың июнь 6-да Белградка ат салган.

Совет Эвилели ол протоколду ёзугаар Югославияже кызылтасты, нефтини, алюминийни, машиналарны болгаш дериишкиннерни чорудуп бээр.

Югославия Совет Эвилелинче кара металлдарны, көдээ ажыл-агый бараннарын, дүктен кылган пөс-таавыны, идиктерни, ыяш болбаазырадып кылыр үлетпүрнүң кылган чүүлдерин, машиналарны болгаш өске-даа бараннарны чорудуп бээр.

Тайбынның Бүгү-индий Чөвүлелиниң Даргазы доктор С. Китчлуну эш Н. С. Хрущевтуң хүлээп алганы

СЭКП ТК-ның Бирги Секретары эш Н. С. Хрущев июнь 6-да Индияның сураглыг хөй-ниити ажылдакчызы, тайбынның Бүгү-индий Чөвүлелиниң даргазы, Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң оралакчы даргазы, «Улустар аразынга тайбынны быжыглаары дээш» делегейниң Сталинчы шаңналының лауреады доктор Сайфудин Китчлуну хүлээп алган болгаш оон-биле найыралдыг база үргүлчүлелдиг беседа кылган.

(СЭТА).

Областың колхозтарында

МУҢ ИЙИ ЧҮС ЛИТР СҮТ

Чөөн-Хемчик районда «Искра» колхозтуң малчыны эш Анай саанчылап эгелээнинин баштайгы чылдарында инектен үүгле 300—400 литр сүттү саап ап турган. Дуржулганы өөренип, мергежилди шиңгээдип алганындан ол улам-на хөй сүттү саап турар апарган. Бо чылын бодунда быжыглаан чурт инектериниң бирээзинден-не 1200 литрден куду эвес сүттү саарын хүлээнген. Саанчының сөзү боттуг ажыл-херектен карышпас.

ЧАА ЯСЛИ

Бичии уругларны культурлуг өстүрериниг болгаш колхозчу хөрээженнериниң артель бүдүрүлгезинге бүрүн киржирин хандырарынга яслиниң ролю улуг. Тацы районда Сталин аттыг колхоз чоокта чаа уруглар яслизи ажыткан. Оон иштики дерилгези эки, уругларга ойнааракта-р, кижизидилгеге таарымчалыг байдал тургустунган.

КОЛХОЗУНУҢ БАЙЛАКШЫЛЫНГА

Малдың өзери, оон чаш төлүн менди доруктурун алырындан хамааржыр. Улуг-Хем районда Сталин аттыг колхозтуң малчыны эш Шагдыр бо чылын төрээн 299 хоюмуң 349 хураганнарын бүрүн доруктурган. Ол ышкаш эш Чындаа 280 өшкүлериниң 309 анайларын база чидириг чокка өстүрген. Төрээн колхозунуң улам байлак болуру дээш ак-сеткилдиин илередип турар колхозчулар ажылдың өске-даа адырларында хөй.

БАШТАЙГЫ СУГГАРЫЛДА

Барыын-Хемчик районда «Совет Тыванның беш чылы» колхозтуң бирги хову бригадазы (бригадири эш Часыдак) бо чылын тараа культураларын планындан 142 гектарны ажыр (оон иштинде кызылтасты 240 гектарга) тараан. Амгы үеде кызылтастың баштайгы суггарылдазын дооскан. Тарааның үнүжү дыка чаагай болуп турар.

МАЛДЫҢ ПРОДУКТУЛУУН БЕДИДЕР

Семис хүр чыл ашкан малдың продуктулуу база бедик болур. Тес-Хем районда Калинин аттыг колхоз баштайгы сес хүннерде 2470 хойлардан 4390 кг дүктү алган. Чүгле часкы кыргылдага безин хой ортумаа-биле 1,8 кг дүктү берген, аңаа агарны немээр болза багай эвес көргүзүг болур. МТС-тиң механизаторлары биле колхозчулар хой кыргылдазын организастыг чорудуп турар.

ЮФУР-нуң Президентизи Иосип Броз ТИТОНУҢ алдары дээш К. Е. ВОРОШИЛОВКА болган хүлээп алыышкын

Эш Иосип Броз ТИТОНУҢ чугаазы

Дээди Советтиң президиумунуң даргазы эргим эш!

Эргим эштер!

Эш Дарганың маңаа бистерге чугаалааны найыралдыг эвилең сөстери дээш силерге өөрүп четирдим.

Эрткен чылдың дургузунда кады ажылывыс болгаш кады ажылдажылгавыс боттарының түңнелдерин бергениниң сөөлүн дарый Совет Эвилелинде чедип келдивис. Моон мурнунда, ырак эвес эрткен үеде, бистиң аравыска турган бүгү-ле эпчок түүлдер бистиң улустарывыстың буруузу-даа, күзели-даа чокка, өш-биле тургустуна берген турган. Ам бистер, мээң эштерим болгаш мен силериң улузунар-биле ужураштывыс, совет улус силериң чуртунарның кызыгаарындан өгелээш бүгү-ле черлерге бистерни чүректиң ханызындан найыралдыг болгаш эштиң ёзузу-биле хүлээп алган.

Чүгле бистиң кады ажылдажылгавысты калбартыр дээш эвес, харын ындыг кады ажылдажылга бүгү улустар-биле кады ажылдажыр деп бистиң даштыкы политикавыстың принциптеринге дүгжүп турар болганда силериң чуртунарга чедип келген бис. Харын эң-не улуг каража-когаралдарга таваржып чораан болгаш делегейниң ийиги дайынының кол үүргезин чүктеп эрттирген база өске-даа эвилелчилер-биле кады делегейниң ийиги дайынын тиилелгелиг төнчүге чедирген ындыг чурт болур силериң улуг чуртунарга ынчангаш чедип келдивис. Бо улуг чурттуң удуртукчулары-биле ниити дылды тып алыры бистерге берге болбаан деп чугаалап болур мен. Ылаңгыя кажан херек бистиң чуртувустуң хамаарышпас чоруунга болгаш бистиң даштыкы политикавыстың хамаарышпас чоруунга хамаарышкан таварылгада айтырыгны шиитпирлээринге ниити дылды бистериң тып ап шыдавазывыс хире ындыг айтырыг турбаан.

Югославияны Совет удуртукчулар канчаар көрүп турарынга бүрүн билиишкин-биле ужурашкан бис, ынчангаш бистиң маңаа беседаларывыс тайбыңның хөрөөнге база улуг салыышкын болур дээрзинге бүзүрелдиг мен.

Улустар аразының айтырыгларын күш-биле, чепсекти ажыглап турган шиитпирлээр эвес, а шуут-ла тайбың чугаалажылышкынар-биле шиитпирлээр ындыг үе келир дээрзинге идеген болгаш бүзүрел турар бис. Өске чурттарның удуртукчу кижилери хүүзунда харылзааларны болгаш кайы-кайызынче бо ышкаш аргыжыышкынны улам-на хөй ажыглаар дээрзинге база идеген турар бис.

Улуг Совет Эвилели дээш, бүгү делегейге тайбыңны быжыглаары дээш, улуг совет улус дээш бо дашканы көдүрүп тур мен!

Президент Тито бодунуң сөзүн сөөлзүредир, аразынга дипломаттыг корпустуң төлөөлекчилери база олуржуп турган бүгү-ле аалчылар дээш дашка көдүрген.

* * *

Ол хүлээп алыышкын чүректиң ханызындан найыралдың ёзузунга болуп эрткен. Хүлээп алыышкынның кирживчилеринге улуг концертти көргүскен.

(СЭТА).

ЮФУР-нуң Президентизи Иосип Броз Титонуң Ленинградче чорупканы

Совет чазактың чалаанын ёзугаар Совет Эвилелинде чоруп турар Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының Президентизи Маршал Иосип Броз Тито кадайы-биле, Эвилелдиң Күүсекчи вечезиниң Даргазының оралакчызы Эдвард Кардель кадайы-биле, Даштыкы херектер талазы-биле Күрүне секретары Коча Попович кадайы-биле, Эвилелдиң Күүсекчи вечезиниң кежигүнү Миялко Тодорович, Хорватияның Улус Республиказының Күүсекчи вечезиниң даргазы Яков Блажевич болгаш Президентини үдеп чоруур өске-даа кижилер июнь 7-ниң дүнезинде тускай поезд-биле Москвадан Ленинградче чорупкан.

ЮФУР-нуң Президентизи эш Иосип Броз Тито-биле кады ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганин, ССРЭ-ниң Даштыкы херектер министри Д. Т. Шепилов, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Секретары Н. М. Пегов, ССРЭ-ниң Даштыкы херектер министриниң Бирги оралакчызы В. В. Кузнецов, армия генералы А. И. Антонов, ССРЭ-ниң ЮФУР-да Онза болгаш Бүрүн эргелиг Элчини Н. П. Фирюбин, ССРЭ-ниң Даштыкы херектер министерствозунуң коллегия кежигүнү Л. Ф. Ильичев, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң харыысалгалыг ажылдакчызы Н. П. Цыгичко, генерал-майор Н. С. Захаров, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң даргазының Протокол начальниги Е. А. Тарабрин, ССРЭ-ниң Даштыкы херектер министерствозунуң Протокол киллизиниң эргелекчизи Ф. Ф. Молочков, ССРЭ-ниң Даштыкы херектер министерствозунуң 5-ки Европа киллизиниң эргелекчизиниң хүлээлгезин күүседип турар К. Д. Левычкин олар Ленинградче чорупканнар.

ЮФУР-нуң Онза болгаш Бүрүн эргелиг элчини Велько Мичунович, а ол ышкаш бөлүк югослав журналистер база Совет парлалганың төлөөлекчилери Ленинградче чорупкан.

ЮФУР-нуң болгаш Совет Эвилелиниң күрүне туктары-биле каастап шимээн Москваның, Ленинград вокзалынга маршал Иосип Броз Титону болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң даргазы Н. А. Булганинны ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Бирги оралакчылары Л. М. Каганович, В. М. Молотов, М. Г. Первухин, Орук харылзаа министри Б. П. Бешев, Совет Эвилелиниң Маршалы И. С. Конев, ССРЭ-ниң Даштыкы херектер министриниң Бирги оралакчызы А. А. Громыко, Моссоветтиң күүскомунуң даргазының бирги оралакчызы А. Г. Зайцев, Москва хоорайның комендантызы генерал-майор И. С. Колесников, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, ССРЭ-ниң Даштыкы херектер министерствозунуң харыысалгалыг ажылдакчылары үдээннер.

(СЭТА).

Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының Президентизи Иосип Броз Титога Ленинниң хоорайы байыр чедирип турар

ЛЕНИНГРАД. (СЭТА-ның тускай корр). Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының Президентизи Иосип Броз Титону, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганинни болгаш оларны үдеп чоруур кижилерни уткуур дээш, чүс-чүс муң ленинградчылар июнь 7-де Москва вокзалче кирип турар кудумчуларже болгаш шөлдерже үнүп келгеннер.

Ленинниң хоорайы Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының, Совет Эвилелиниң болгаш Россий Федерациязының күрүне туктары-биле шиметингген. Кудумчуларны кежилдир кызыл пөстер хергилеп каан, ол пөстерде: «Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының Президентизи эш Титога изиг байыр!» «Морлап чедип келдиңер!»— морлап кириңер!» «Совет Эвилели биле Югославияның улустарының аразында бузулбас акы-дүңмалышкы найыралы болгаш кады ажылдажылгазы делгерезин!» «Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының социализмни тудуп турар улустарынга акы-дүңманың байыры!» деп бижээн.

Келгеннерни Москва вокзалга ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң кежигүнү, СЭКП-ниң Ленинград обкомунуң бирги секретары Ф. Р. Козлов, СЭКП обкомунуң секретары Д. Д. Брежнев, ажылчы чоннар депутаттарының Ленинград хоорай Совединиң күүскомунуң даргазы Н. И. Смирнов, область Совединиң күүскомунуң даргазы Г. И. Воробьев, партияның Ленинград хоорай комитединиң бирги секретары И. К. Замчевский, Ленинградтың шериг округунуң шериглериниң командылакчызы армия генералы М. В. Захаров, ССРЭ-ниң болгаш РСФСР-ниң Дээди Советтериниң депутаттары, область болгаш хоорай Советтериниң депутаттары, заводтарның болгаш фабрикаларның дыка хөй төлөөлекчилери, культураның ажылдакчылары, журналистер уткааннар.

Вокзалдың перроназынга хүндүлүг таныыл чыскаалган турган.

Поезд перронага эртенгиниң 10 шакта чедип келген. Аалчылар вагоннардан үнүп келген. Байыр чедирилгезиниң кыйгылары болгаш адыш часкаашкыннары диңмиреп үнген. Бичии уруглар келгеннерге чечектер эккеп тудускулаан. Эш Титога хүндүлүг таныылдың начальниги рапорт берген. Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының болгаш Совет Эвилелиниң күрүне гимнери байырлалдыг болгаш өндүр чаагай чаңгыланып турган.

Ажылчы чоннар депутаттарының Ленинград хоорай Совединиң күүскомунуң даргазы Н. И. Смирнов югослав өөнүктерге байыр чедирген.

Ооң соонда ЮФУР-нуң Президентизи Иосип Броз Тито микрофонга чедип келген. Ооң чугаазы адыш часкаашкыннары-биле болгаш «ура» деп кыйгылар-биле каш удаа үзе кирдирип турган.

Эш Тито болгаш ооң кады чоруур өөрү вокзал чанының шөлүнче үнүпкеннер. Оларны аңаа муң-муң ленинградчылар адыш часкаашкыннары-биле уткааннар. Иосин Броз Тито биле Н. А. Булганин машиналарга олургулашкаш, оларның турарына тускайлаан черлерже чорупканнар.

ЮФУР-нуң Президентизи Маршал Иосип Броз Тито-биле болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганин-биле кады Ленинградка, Эвилелдиң Күүсекчи вечезиниң Даргазының оралакчызы Эдвард Кардель, Даштыкы херектер талазы-биле Күрүне секретары Коча Попович, Эвилелдиң Күүсекчи вечезиниң кежигүнү Миялко Тодорович, Хорватияның улус Республиказының Күүсекчи вечезиниң Даргазы Яков Блажевич болгаш ЮФУР-нуң Президентизин үдеп чоруур өске-даа кижилер келгилээн.

ССРЭ-ниң Даштыкы херектер министри Д. Т. Шепилов, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң секретары Н. М. Пегов, ССРЭ-ниң Даштыкы херектер министриниң Бирги оралакчызы В. В. Кузнецов, армия генералы А. И. Антонов, Югославияның Федеративтиг Улус Республиказында ССРЭ-ниң Онза болгаш Бүрүн эргелиг Эмчини Н. П. Фирюбин болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң база ДХМ-ниң харыысалгалыг ажылдакчылары база Ленинградта келгилээн.

ЮФУР-нуң ССРЭ-де Онза болгаш Бүрүн эргелиг элчини Велько Мичунович, а ол ышкаш хөй бөлүк совет болгаш даштыкы журналистер база Ленинградта келген.

(СЭТА).

ЮФУР-нуң Президентизи Иосип Броз Титонуң Москвада чоруп турарының дугайында тускай кино

Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының Президентизи эш Иосип Броз Титонуң Москвада чоруп турарынга холбаштырган тускай кинону документалдыг фильмнериң Төп студиязы белеткеп кылган.

Югослав аалчыларның база Совет чазактың болгаш Коммунистиг партияның удуртукчуларының Бүгү-эвилелдиң өдээ ажыл-агый болгаш Бүгү-эвилелдиң үлетпүр делгелгелеринге чорааның болгаш павильоннарны көргенин операторлар тыртырганнар.

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганинга болгаш СЭКП ТК-ның Бирги Секретары Н. С. Хрущевка Югославияның Президентизиниң чорааның дугайын кинода көргүскен.

Ук кинода И. Броз Титонуң болгаш ону үдеп чоруур кижилерниң Москва Кремлиниң кайгамчыктыг солун үүлдерин, В. И. Ленинниң Кремльде бажының болгаш ажылдаар кабинедин, Чепсек палатазын көргенин база тыртырган. В. И. Ленинниң болгаш И. В. Сталинның Мавзолейин болгаш аңаа чечектер салганын база көргүскен.

И. Броз Титонуң, ону үдеп чоруур кижилериң база Совет чазактың болгаш Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының удуртукчуларының июнь 4-те А. Крейнниң «Лауренсия» деп балединге чорааны ССРЭ-ниң Улуг театрын көрүкчүлер экранга көөрлер.

Эш И. Броз Титога москвачыларның көргүскени чүректиң ханызындан хүлээп алыышкынны база тыртырган.

Тускай кино чурук Москвадың кино театрларында үнүп өгелээн.

(СЭТА).

Чуртталга бажыңнарының тудугларының планын ыяавыла күүседир

А. АНКУДИНОВ,
СЭКП-ниң Кызыл хооркомунуң секретары

Коммунистиг партия болгаш Совет чазак культура-амыдыралдың, чуртталганың тудугларын калбартырынче улуг кичээнгейни салып турар.

Чуртталга бажыңнарының тудуун күштелдирер талазы-биле Кызыл хоорайга улуг ажылдарны чорудары негетинип турар. Ылаңгыя амгы туруп турар норманы ёзугаар алырга бир кижиге-ле 9 дөрбелчин метр чуртталга шөлү херек турда, а бистиинде 2,8 дөрбелчин метр болуп турар. Коммунал чуртталга бажыңнарының шөлүнүң кижи бүрүзүнге оналаңып турары оон-даа эвээш. Хоорайда чүс-чүс чуруттакчылар чуртталга бажыңнары-биле хандыртынмаан. Ынчангаш хөй-хөй ажылчын, албан-хаакчылар кижилериң хүү бажыңнарынга улуг өртек-биле хөлезилеп чуруттаарынга албадатырган.

Ынчангаш чуртталга бажыңнарының тудуунуң темпизин дүргедедири — эң-не чугула сорулгаларның бирөзи. Совет күрүне бистиң облазывыс дугайында доктаамал сагыш салып, ылаңгыя ооң төвү— Кызыл хоорайны чаагайжыдарынга, маңаа чуртталга тудугларын калбартырынга улуг көрөнгилерни берип турар. Ынчалзаа чамдык ажыл-агый, партия, совет, профөвилел организациялары ол хөрөнгилерни чыл бүрүде ажыглап шыдавайн, чуртталга тудугларын калбартырын чедир үнелевейн келген фактыларга канчап-даа эптежир аргажок.

1955 чылда хоорайның чуртталга тудугларынга 5.384 муң рубль бердинген. Оон чүгле 4 миллион рубль ажыглатынган. Бо чылын ол-ла хемчеглерге 7.175 муң рубль көрдүнген. Хоорайга план ёзугаар 8.281,2 дөрбелчин метр шөлдүг 47 чуртталга бажыңнары туттунар ужурлуг. Баштайгы дөрт айларның түңнелин ёзугаар алырга, чуртталга бажыңнарының тудугларының планы дыка четпес күүсетинип турар. Аңаа бердинген акшаның чүгле 20,4 хуузу ажыглатынган.

Ажыл-агыйның чамдык организациялары ажылчы чоннарның амыдырал байдалын эвижидеринче чогуур кичээнгейни салып турарын демдеглээри чугула. Чижээ, Туйбу заводу (директору эш Скулганов) эрткен чылын ниити шөлү 364 дөрбелчин метр хемчээлдиг чуртталга бажыңнарын ажыглалга киирген болгаш бердинген хөрөнгини долузу-биле ажыглаан. Типографияның (директору эш Бергер) сес аал ишти чурттаар чаа бажыңының тудуу эки чоруп турар. Ыяш заводу (директору эш Бондауров) чуртталга бажыңнарының тудуунуң планын база-ла чедиишкиннинг күүседип турар.

Чуртталга бажыңнарының тудугларында ажыл нормаларын үргүлчү ажыр күүседип турар бригадалар болгаш тус-тус тудугжулар хөй. «Тыва тудуг» трестизинде эш Козловның баштааны штукатуржулар бригадазы, дозулакчы эш Бушуев, дашчы эш Комбуй-оол, чазаныкчы эш Шабалин, АТК-ның сес аал ишти чурттаар бажыңын тудуп турар эш Луковтуң бригадазы эң эки ажылдап келгеннер.

Ооң-биле чергелештир чамдык ажыл агый организациялары болгаш «Тыва тудуг» трестиин чуртталга тудугларының күрүне планнарын чедир күүсетпейн, кижилер дугайында эки сагыш салбайн турарын айытса чогуур. Хоорайның чуртталга тудугларынга көрдүнген акшаның 72 хуузу «Тыва тудуг» трестизинге хамаржып турар. Трест бо чылын хооркомхозтуң болгаш облонунуң 16, электростанциязының 8 аал ишти чурттаар, механизация училищезиниң 8 аал ишти чурттаар үш бажыңнарын болгаш ниити чурттаар чериниң база өлөөн каш 2 болгаш 4 аал ишти чурттаар бажыңнарның тудуун доозуп, ажыглалга киирген турар ужурлуг. Ынчаарга трест чыдың өгезинден бөөр ол тудугларны дыка ооҗум темпилиг чоруп келген. Майның 1-ге чедир тудугларга көрдүнген хөрөнгини чүгле 12,8 хуузу ажыглатынган болгаш мынчага чедир чаңгыс-даа бажыңны ажыглалга киирбөөн. Ол болза трестиниң удуртукчулары эштер Филатов, Ончуков оларның болгаш ында партбюронуң талазындан чуртталга тудугларының улуг ужур-дузазын чедир үнелевээниниң түңнели болур. Трест тудугга индустриалдыг арганы эки ажыглаваан. Шак ындыг четпестер-биле СЭКП хооркомунуң бюрозу болгаш хооркүүском аңаа-ла эптежип турган.

Чуртталга бажыңнарының тудуунуң темпизин дүргедетпишаан, а шынарын бедидеринче онза кичээнгейни салыры чугула. Тудуг трестизи болгаш өске-даа чамдык организациялар (областың өдээ ажыл-агый өргелели) чедир кылдынмаан бажыңнарны ажыглалга киирип турарлар. Чижээ, электростанциязының чуртталга бажыңынга хөй удаа дагын ажылдар кылдынган. Оон ужурунда трест 40 муң чыгыы рубль каражалыг болган. Оон ындай хооркомхозтуң Степная болгаш Дружба кудумчуларында чуртталга бажыңнары база-ла чедир кылдынмаанда ажыглалга киргеи. Күрүне комиссиязы (даргазы эш Харламов) тудуг организацияларынга ол талазы-биле негелделерни кошкадыы, чедир кылдынмаан бажыңнарны хүлээп ап турар.

Тудуг чагыкчыларынга негелдени улгаттырары чугула. Ылаңгыя облоно (эш Болдур-оол), электростанциязы (эш Иванов), хооркомхоз (эш Голунов), септелге заводу (эш Волченко), механизация училищеаи (эш Шишигин) тудугларның чоруп турарын хынавайн, тудугжулар-биле харылзаа тутпайн, оларга эргежок чугула дузалаамчыларны көргүспейн турарлар.

Чамдык организацияларның удуртукчулары чуртталга тудугларының айтырыгларын чедир үнелевейн турар фактыларга моон соңгаар канчап-даа эптежир аргажок. Меливодстрой конторазы (начальниги эш Суковатин) 8 аал ишти чурттаар бажыңны тудуп өгелээнден бөөр үш чыл ашкан. Ол бажыңны 1955 чылда ажыглалга киирер деп планнаан болза-даа тудугга бердинген акшаны ажыглаваан. Тудуг график чокка, ала-чаягаар чоруп келген. Аңаа тудуг материалдары (чугай, дранка, алиф болгаш оон-даа өске үүлдер) хандыртынмаан. Ында тудугжулар ортуузунга массаполитиктиг ажылдар чорутунмаан.

Кызыл АТК-ның (начальниги эш Шабанов) сес аал ишти чурттаар бажыңының тудуу база-ла үш чыл үргүлчүлеп турар. Эткен чылын ол тудугга көрдүнген акшаның чүгле 81,3 хуузу ажыглатынган. «Тыва областың» руда эргелели (начальниги эш Коссов) сес аал ишти чурттаар бажыңны ийи чыл ажыг тудуп келген. Бо чылдың баштайгы дөрт айларында ол тудугга көрдүнген 73 муң рубльдиң чүгле 33 мунун ажыглаан. Облпотребсоюзтуң 12 аал ишти чурттаар бажыңының тудуу дендии ооҗум темпилиг чоруп келген. Ол тудугга эрткен чылын 300 муң рубль бердинген, а херек кырында чүгле 117,5 муң рубль ажыглатынган. Чедир кылдынмаан тудугларга бо чылын 854 муң рубль көрдүнген, оон дөрт ай иштинде чүгле 298 муң рубль ажыглатынган.

СЭКП-ниң Кызыл хооркомунуң чоокта чаа болуп эрткен пленуму ажыл-агый, тудуг организацияларындан чуртталга тудуунуң талазы-биле негелдени шыңгыырадырын, тудугнуң чоруп турарында четпестерни узуткаарын, тудуг планнарының күүселдезин ыяавыла чедип алырын партия хооркомунуң бюрозундан болгаш хоорай Совединиң күүсвомундан негээн.

Бистиң чуртувуста чуртталга бажыңнарының хүү тудугларын калбартырынче улуг кичээнгей салдынган. Күрүне хамаатыларга ол талазы-биле узун хуусаалыг чөлилерни берип турар. Кызыл хоорайның чуруттакчыларынга 1955 чылда 895 муң рубль чөлини тывыскан. Бо чылын хууда бажыңнар тудуп алыр ажылчын, албан-хаакчыларга 1 миллион рубльди чегдирери көрдүнген. Хоорайның чуруттакчылары күрүненің шак ындыг дузалаамчызын ажыглавышаан, бир болгаш ийи аал ишти чурттаар 63 бажыңнарны туткан, ам 92 бажыңнарның тудуу чоруп турар. Ажылчы чоннар депутаттарының хоорай Совединиң күүсвому хүү чуртталга бажыңнарының тудуунуң шөлүн шилип берип турарының практиказында улуг четпестерни узуткаар ужурлуг. Чуртталга бажыңнарының чаңгыс аай, таарымчалыг төлевилелдерин белеткээр болгаш бадылаар херек. Хооркомхоз (өргелекчизи эш Голунов) хүү чуртталга бажыңнарының тудуунга үргүлчүнүң хыналдазын тургузар хүлээлгелиг. Автотранспорттуг организациялар чуруттакчыларның хүү тудугларын дүргедиринге дузалазары чугула.

Чуртталга, культура-амыдырал болгаш үлетпүр тудугларының төлевилелинче партия болгаш чазак улуг кичээнгейни салып турар. Областа болгаш хоорайда тудугларның төлевилелин эвижидер талазы-биле облкомхозтуң төлевилел чери (начальниги эш Кутенев) эң-не харыысалгалыг. Ынчамыжок ол организация ам-даа четпес ажылдап, тудугларның төлевилелин хожудадып, а чамдыкта шынар чок, аар чарыгдал үнер төлевилелдерни чогаадып турар. Облтөлевилел чери тудуг организациялары-биле быжыг харылзаалыг ажылдаза чогуур. Облкомхоз (эш Звездочкин) облтөлевилел черин мергежилдиг кадрлар-биле хандырар болгаш ооң ажылын эки билип удуртур ужурлуг.

Чуртталга бажыңнарын камныг өдилээри, оларның септелгелерин чорудары чугула. Коммунал ажыл-агыйының шугумуу-биле бо чылын септелгелерге 400 муң рубль бердинген. Ол хөрөнгилер чогуур үезинде чөптүг ажыглатынган турар ужурлуг. Хоорай организациялары болгаш хооркомхоз септелгелерже ам-даа массалыг өгелеп кирбөөн. Бо чылдың бирги кварталында аңаа көрдүнген хөрөнгилериң чүгле 10 хуузу ажыглатынган.

Тудуг материалдарын бүдүрериниң шынарын бедитсе чогуур. Туйбу бүдүрүлгези чаңгыс аай эвес, чавыс шынарлыг болуп турар. Эки өртетинмээн даш чугайны каяа-даа болганчок-ла көрүп болур. Туйбу заводунуң директору эш Скулганов, тудуг материалдарының өргелели (эш Лутанин) тудугжуларны чүгле эки шынарлыг материалдар-биле хандырары чугула. Одалга үлетпүрү тудугжуларны шынар чок ыяш-биле хандырып турар. Ыяш заводу ыргак болгаш долгай ыяштарны дилип турган. Ол четпестер узуткатынган турар ужурлуг.

Хоорайның партия, профөвилел болгаш совет организациялары ажыл-агыйны удуртукчулар-биле кады чуртталга бажыңнарының тудугларында болгаш септелгелериндe четпестерни узуткаар, ол талазы-биле планныг оналдаларны ыяавыла күүседириниң боттуг хемчеглерин алыр, ынчангаш совет кижилер дугайында сагыш салыышкынын херек кырында эки түңнелдиг ажылдар-биле көргүзер ужурлуг.

Югослав чазактың экономика төлээлериниң Москвада келгени

Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының чазаның экономика төлээлери июнь 7-де самолет-биле Белградтан Москвада келген. Югославияга өлөөн каш үлетпүр бүдүүлгелерни тударынга ССРЭ-ниң болгаш ЮФУР-нуң кады ажылдажылгазының талазы-биле, а ол ышкаш Югославияның үлетпүрүнүң болгаш өдээ ажыл-агыйының чамдык адырларына хереглээр дерилишкиннерни садып алырының айтырыгларының талазы-биле чугаалажылышкынларны ол төлээлер кылыр.

Ук төлээлерни Эвилелдиң күүсекчи вечезиниң кежигүнү, ЮФУР-нуң сан-хөө херектериниң талазы-биле Эвилелдиң күрүне секретары Авдо Хумо баштап келген.

Внуково аэродромунга югослав аалчыларны экономиктиг харылзааларның айтырыгларының талазы-биле Кол эргелелдиң начальниги оралакчызы Н. А. Смелов, ССРЭ-ниң өөнүг металлургиязының министриниң оралакчызы А. К. Харламов, суднолар тудуунуң үлетпүрүнүң министриниң оралакчызы А. М. Редькин, ССРЭ-ниң ЮФУР-да садыг төлөөлекчизи Я. И. Красюк, экономиктиг харылзааларның херектериниң талазы-биле Кол эргелелдиң болгаш даштыкы садыг Министерствозунуң харыысалгалыг ажылдакчылары уткуп алган.

ЮФУР-нуң ССРЭ-де элчин чериниң төвүлекчизи бүрүн эргелиг министр В. Осолник болгаш элчин чериниң харыысалгалыг өске-даа ажылдакчылары югослав чазактың экономика төлээлерин база уткаан.

(СЭТА).

Колхозтуң тудуг бригадазында

Улуг-Хем районда «Партияның XIX съезлизи» өдээ ажыл-агый артелиниң колхозчулары (өгде үш өрегеден ангыда) шупту чуртталга бажыңнарлыг. Колхоз баштаар чериниң даргазы эш Тойлуг-оолдуң редакцияга чугаалааны болза:

— Бо чылдың тудугларына 1165 кубометр ыяш белеткээр планны бистиң тудуг бригадавыстың кежигүннери кыштың айларында-ла 835 кубометрни ажыр белеткээн, ол ышкаш 30 тонна чугайны база өртедип алган. Амгы үеде колхозтуң төвүнде болгаш фермаларда база хову турлагларында тудуглар улам-на калбарып турар.

Чазанылга мастерскаязының чугула негетинип келгенин барымдаалаш, бо чылын тудуг бригадазының тускай чазанылга черин организастаан. Эрткен чылын чедир кылдынмаан тудугларны четчелевишаан, тудуг бригадазы 80 бызаалар турар чаа кажааны дооскан, 300 тонна силос шыгжаар траншеяны дерип кылган.

Тудуг бригадазында (бригадири эш Сырбыкай) күш-ажылдың организастыы эки тургустунган, ында шупту 60 кижи бар. Төрөөн колхозунуң чаагайжыдылгазы дээш кижи бүрүзү чүткүлдүг ажылдап турар.

Областың колхозтарында тарылганың чоруп турарының медээзи

(1956 чылдың июнь 5-те, хүү-биле)

Районнар аттары	Бүгү культураларны күүсеткени	Оон иштинде		
		ногаалар	картофель	кукуруза
Эрзин	111,6	60,0	125,0	224,5
Тес-Хем	109,7	66,6	100,0	200,0
Каа-Хем	107,4	17,4	100,4	122,7
Бии-Хем	106,7	20,7	83,5	171,8
Таңды	106,0	75,9	104,0	242,6
Кызыл	104,9	38,6	86,0	97,4
Сүт-Хөл	101,6	12,5	104,8	160,6
Чаа-Хөл	101,3	45,1	103,8	129,0
Барыын-Хемчик	101,1	35,0	66,1	215,9
Чөөн-Хемчик	98,1	62,8	100,0	100,0
Улуг-Хем	92,6	28,3	101,0	102,0
Өвүр	86,4	57,1	81,8	85,8
Бай-Тайга	85,8	40,0	60,2	78,0
Тожу	110,2	—	—	—

Массалыг оолдаашкын

ТООРА-ХЕМ. (Радио-биле). Тожу районнуң өдээ ажыл-агый артельдериниң иви фермаларында ивиниң массалыг оолдаашкыны эгелээн. Баштайгы төрүүнген чаш төлдер менди камгалатынып турар.

«Совет Тыва» колхозтуң фермазында төрөөн 478 ивиниң 478 анайлары камгалатынып алдынган. Малдың чаш төлүн ажаап, азыраарынга колхозчулар эштер Дакпай биле Даваа олар дуржулгалыг чоруун көргүзүп турарлар.

Колхозтар баштаар черлери, колхозтарда партия организациялары болгаш малчыннар 1956 чылда ивиниң баш санын өстүрер планны күүседир дээш бүгү-ле арга-хемчеглерни ап турар.

Колхозка шеф

Эрзин районнуң Сарыг-Булун сууруунуң чуруттакчы чону «Кызыл сылдыс» колхозтуң хөй кыргылдазынга шеф ажылы организастаан. Шефчилер ол хүн 305 хойдан 496 кг дүктү кыргаан болгаш күрүнеге дүк дужаарынга шефчилер база өлөөн ажылдарны кылган.

Күш-ажылдың организастыы эки болган, ылаңгыя ол хүн Шимит 15 хойдан 28,5 кг, Седен 18 хойдан 30 кг, Ламажап 10 хойдан 16 кг дүктү кыргаан. Шефчилерниң кылып берген ажылынга колхозчулар өөрүп, моон соңгаар оларның база катап келирин күзеп турган.

К. ӨЛЗЕЙ.

Хураганнарны иелери-биле тускайлап, бөлүктеп ажаап турары

Бин-Хем районнуң «Кызыл тараачын» көдээ ажыл-агый артелиниң хойжузу эш Д. Доржу чаш хураганнарны иелери-биле кады бөлүктеп ажаап, өстүрериниң аргазынга мергежээн болгаш кызымак ажылдап турар. Ону улуг закманщик (хойларны хураганнары-биле кады тускайлап, бөлүктеп ажаап турар хойжуну ынчалдээр) деп адап турар.

Ооң хүлээлгелиг кол кылыр ажылы болза, чаа төрүтүнген хураганнарны хойжулардан азы дүнеки дежурныйлардан хүлээп алгаш, беш хонук дургузунда чемгерип, ажаап тургузар. Ооң соонда ажаап турган хураганнарын иелери-биле кады биче закманщиктерге хүлээдип бээр. Олар хураганнарны иелери-биле кады база тускай бөлүктеп, ажаап доруктуруп турар. Улуг закманщик чаа төрүтүнген хураганнарны иелери-биле кады 1—2 болгаш 5 баш чедир кажаа иштинде үзүктээн черлерге аңгы-аңгы бөлүк кылдыр тургузар. Төрүтүнге-ле 5 хонган хураганнарлыг 15—20 баш, 5—10 хонган хураганнарлыг 30—40, база 10—20 хонган хураганнарлыг 60—80 хойларны бөлүк аайы-биле биче закманщиктер ажаап келген. Ооң соонда хураганнар элээн улгадып, өөт чиптер апарган үеде оларны ниити кодан хойга кадар.

Эш Д. Доржу

Эш Д. Доржу бир беш хонукта-ла чаш хураганнарлыг хойларны ниитизи-биле 30 баш чедир азы тус-тус бөлүктеп үүнү ажаап турган. Ындыг арга-биле азыраан, ооң дужааган хураганнарының шупту саны майның ийги чартыынга чедир 700 баш четкен, чаңгыс-даа хураган хорамчага таварышпаан. Хөй кезии каракуль, чамдыызы мериное хураганнарны иелери-биле кады ол ажаап келген.

Чаа төрүтүнген хураганнарны өмзирер мурнунда иелериниң өмиинде дүгүн ол кыргыр, өмигни арыглап, өмиг дошпуларында чыпшынган хир-довуракты арылдырары-биле өмиг сүдүн саай тудуп турар. Ол болза зоогигиениениң, ылангыя чаш малдың ижин аарыын болгаш өскеде-даа аарыгны баш бурунгаар болдурбазының чугула хемчегларинин бирээзи болур. Бо хойжу оглун тоовас хойларга хураганнарын тудуп өмзирип, иелериниң сүдү кончуг өвээш 5 хураганнарны чагыштырып, өмистиктеп турган.

Төрээн хойларны өлеткаларга тургускаш, норма өзугаар сиген, суда, тараа, дус-биле чемгерилгезин, база суггарылгазын ол доктаамал чорудуп, беш хонук дургузунда эки доруккан хураганнарны шилип алгаш иелери-биле кады ам биче закманщиктерге хүлээдип берип келген. Хураганнарны иелери-биле кады тускайлап, бөлүктеп ажаарга, олар эки доругуп, хорамчага таварышпайн турарының фактызы эш Д. Доржунуң ажыл практиказындан көзүлген.

Чаа төрүтүнген азы доруктаан хураганнарны тускайлап үспейн, ниити кодан хойга холуштур тургузарга ажыы биче. Ниити хой-биле кады турган чаш хураганнар хөй хой аразынга азып, иелерин үр үеде тыппайн баар таварылгалар тургулаар, ынчангаш сүт өмөөн хураганнар аш хевээр арткаш, өлөөн үр үе өткен соонда иезин тып алганда сүттү өмин эрттир хөйну өмгеш, ижин азрыынга таваржып болур. Чамдыкта хураганнар хөй хой аразынга иелери-биле бот-боттарын билишпес апаар таварылгалар база тургулаар. Ынчаарга өткө киргиже чедир иелери-биле кады турган хураганнар 2—3 шак болгаш-ла азы дүн-хүн дургузунда 8—12 катап иезиниң сүдүн өмер, ынчангаш хураганнар эки доругуучал болур.

Төрүтүнгениниң баштайгы хүннеринде дүне хураганнарны хойжу иелеринге 2—3 катап өмзиртип турар. Хураганнарга дизентерия, ак өтпек азрыглар таварышпазын дээш сүт ижиртир өмистикти, шилди, ооң-даа өске савларны эки чүп арыглаарының чемгерилгениң, ажаалданың үезинде арыг-шеверниң негелделерин сагыырының чурумун хойжу барымдаалап турар. Ылаңгыя өмистикти хереглээр мурнунда сугга хайындырыптар азы изиг суг-биле чуптар. Хойжу хураганнарның иелери-биле кады тус-тус турар черлерин үргүлчү арыглан аштап келген.

Чаш хураганнарны менди доруктурар дугайында хойжу алган хүлээлгезин күүседип турар. Барык-ла чеди чыл дургузунда хураганнар, хой ажаар ажылга ол мергежээн. Ниитиниң мал ажылын хөгжүдер чорукка ооң сонуургалы улуг, колхозунга эки ажылдаарга колхозчу малчынның ажык-орулгазы-даа хөй болурун ол эки билир, дөрт ай дургузунда 342 күшхүнүн ажылдап алган. Бо хойжу СЭКПниң XX съездизиниң төөгүлүг шиитпирлеринге сөрук киргеш, бодунуң онаашкан ажылынга идепкейин үлам көдүрген. Ооң өөнүң ишти эш Маады Доржу хой, хураганнарны бөлүктеп ажаап-даа, чугула хереглелге киирер каракуль хураганнарның кештерин эттеп, болбаазырадып-даа ажылдап турар.

Хураганнарны иелери-биле кады ажаарының үези эрте бээрге, ол хойжу хой кыргыыр, чуур, хойну чайлагладырының база кыштаглаашкынның белеткелдерин кылчыр, өдек бөлер, күскээр чайын хой агарлар болгаш ооң-даа өске ажылдарны кылып турар, август, сентябрь айлардан өгелээш төрээн хойларны хураганнары-биле кады тус-тус бөлүктеп ажаарының ажылынче база катап өгелеп кирер. Колхозтуң мал эмчизи эш Алексеев хойжунуң ажылын үргүлчү хынап, аңаа дузалажып келген, зооветеринарияның чурумнарын ол хойжу сагып турар.

Эш Д. Доржу 6 уругларны төрээн болгаш кижизиткен не, ооң уруглары школада багай эвес өөренип турар, уругларын эки кижизиденче кичээнгейин салган. Колхозчу чаагай амыдыралдың ачызыбиле ооң өг-бүлези эки чуртталгада, саап ижер инектиг, 3 хаванныг, 17 дагаалыг, хлеб быжырарынга ол мергежилдии-биле өөренип алган. Бодунуң колхозунуң улам ыңай чечектелип хөгжүүрү дээш дуржулгалыг хойжу күжениишкиннинг ажылдап турар.

К. КУНДУП.

Малга эки кажаалар херек

Бин-Хем районнуң Кочетов аттыг колхозунуң баштаар чери ниитиниң малын чылыг кажаалар-биле хандырарынче кичээнгей салбайн келгениниң бүгү малдар кажаалар-биле кончуг багай хандыртынган. Шынында колхозтуң сууру тудуг материалы ыяш белеткеп алырынга эң-не таарымчалыг эвлим эдээ черде.

Бажан соок дүжүп келирге чылыг кажаалар чогундан малчыннар багай кажааларын саван, сиген, ширик-биле дуглап алгаш, малды аңаа кыштадып турар. Чаш малга тускайлап туткан кажааларның чогундан мал оолдан өгелей бергенде малчыннар бергедеп өгелээр. Чамдык малчыннар боттарының чурттап олурар бажыңнарының чартыын өрөөлдөөш чаш малдарны дорукуже аңаа ажаап турарлар.

Чайгы кажаалар база-ла эки эвес. Бир эвес улуг чаъс-боран болур болза амгы кыргыр каан тас хойлар болгаш чаш хураганнар кажааланкы дег чаглактыг серилер, чылыг кажаалар чок.

Колхоз баштаар чериниң болгаш тудуг бригадириниң хемчег албайн турарындан чер-черде чедир кылдынмаан кажаалар-ның саны көвүдээн. Ылаңгыя Азөөт базында бызаа кажаазын крышалавайн каапкаш, ооң чоогунда бир кажааның чүгле ханазын тургускаш база ара каггаан. Чоокта чаа колхоз төвүнде бир кажааның тудуун өгелээн.

Кажаалар тудар черлерни шилип албаанындан туттунган чамдык кажаалар чаъстай бээрге суу сыстып үнүп келир, кыжын ишти шак-доң турар өл-шык черлерде. Ындыг кажааларда бызааларның деңгилдези шоолуг эвес болгаш харын олар аарыг-аржыкка таваржы бээрлер. Колхоз баштаар чери зоотехниктериниң болгаш мал эмчилериниң негелделерин өөренип көрбейн келген.

Чамдык кадарчыларның чурттап турар бажыңнарының шалазы чок, хир-довуракты.

Колхоз даргазы эш Гордеевтиң мал ажылында бо улуг четпестерни өөренип көрбейн турары дыка шын эвес. Мал кажааларының болгаш малчыннар чурттаар бажыңнарының тудуун кылыры чүгле малчыннарның хөрээ эвес, харын колхоз баштаар чериниң уттуп болбас хүлээлгези дээрзин билзе эки.

Х. МААДЫР-ООЛ.

Хову бригадазының ажылы

Чөөн-Хемчик районнуң «Октябрь 30 чылы» колхозунуң № 2 хову бригадазы (бригадири эш Лопсанчап) часкы тарылганы чедиишкинниг дооскаш, тараның ажаалдазын чорутпушаан, чайгы үеде тудуг ажылын доктаамал чорудар сорулга салганнар.

Колхозчу тараажылар 2 чуртталга бажыңнарын, тараа склады, хой кажаазы, серилиг шаң туткан болгаш өткен чылын малга туткан тараа складының тудуун дооскан. Эштер Хененчик, Менди-Байыр, Седен, Белек, Додуй-оол олар ажыл нормазын үргүлчү ажыр күүседип турарлар.

Бригадада агитация ажылы эки организастатынган, лекция, беседалар болгаш солун номчулгазы доктаамал болуп, агитхуудустарны үргүлчү үндүрүп турар.

Бригаданың кежигүннери тараның хоралыг дайзыны 200 ажыг өргелерни өлүрген.

О. ОЧУР-ООЛ.

Өңнүктерниң күш-ажылы

Кызыл районнуң «Баян-Хем» колхозунуң төвү Сесерлигге турум кинону тургускандан бээр чартык чыл чедип турар. Ында киномеханик эш Зотов болгаш ооң дузалакчызы Бухольцев олар ажылдап, кино көргүзүлгезин план өзугаар чорудуп, чоннуң культурлуг дыштанылгазын чөп эрттирип, ай планын үргүлчү ажыр күүседип турарлар. Эрткен айда райсанкилдизинге 900 рубльди дужаар планныг тургаш, 1100 рубльди дужааган.

Сөөлгү хүннерде совет кинофильминерден «Далай кыйгырып тур», «Бирги эшелон», «Сугнуң сылдыстары», «Хөглүг сылдыстар», «Дидим разведчиктер» деп киноларны көргүскен.

Механиктер хову турлагларынга киноларны база көргүзүп турар.

С. БҮРҮНЕЙ.

Баштайгы суггарылга

Чаа-Хөл районнуң Сталин аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң № 2 хову бригадазының тараажылары тараа суггарылгазынга белеткел ажылдарын эки чоруткан. Бүгү бугаларның ашталга, септелгезин дооскан болгаш 18 км чаа буганы каскаш ажыглалга киирген.

Эш Чамзырынга удурткан 12 кижи составтыг звено 367 гектар тарааны суггарар. Звено ам 17,5 га казылтасты суггарган.

Тараажылар бо чылын суггарылганы 2 катап чорударын чедип алыр сорулга салган ажылдап турарлар.

Т. СЕРЕНМАА.

Кадат-биле хандырган

Улуг-Хем районнуң Сталин аттыг колхозунуң баштаар чери кежигүннериниң колхоз бүдүрүлгезинге киржилгезин экижидер, кадат чок малдарның тараа болгаш сиген шөлдерин чаза базар чоруун чок кылыр сорулга-биле колхозчуларның хуузунда малын ниитиниң малындан тускайлап кадарарын организастаан.

400—400 баш ийи кодан шээр малды, 200 ажыг баш саар инектери кадарарыбиле тускай кадарчыларны быжыглаан. Амгы үеде кадарчылар эштер Хорлуу, Тараачы, Санчыт олар боттарынга быжыглатынган малдарын тус-тус одарларда кадарып өгелээн.

Т. ДАДАР-ООЛ.

Куш ажаакчызы

Чаа-Хөл районнуң Ленин аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң куш ажаакчызы эш Чамзым бодунуң хүлээнген ажылынга эки ажылдап турар. Ооң 250 баш дагааларының 148-зи кыс. Дагаа кажаазы арыг, чырык, дагаа турар өлеткелер, дагаа төрүүрүнге белеткеп каан тускай өрөөлдерлиг. Дагааларның ажаалга, чемгерилгезин зоотехниктиг чурум өзугаар чорудуп турар.

Эш Чамзым дагаа бүрүзүнден айда ортумаа-биле 20—25 чуургаларны ап турар, чыл өгезинден бээр май 25-ке чедир 7153 чуурга алган.

1956 чылда төрүүр дагаа бүрүзүнден 115 чуургны алырын ол хүлээнген.

С. СОТНАМ.

Чаш төлдү ап турар

Таңды районнуң Будённый аттыг колхозунуң малчыннары төрээн 1954 хой, өшкүден 2035 аңай, хураганнарны, 5 теведен 5 бодаганны, 58 беден 58 кулуннарны камгалап алганнар. Ындыг даа болза колхозта мал эмчилериниң харысалга чок ажылдаанының түңнелинде 52 бызаалар аарып өлген.

Ам төрүүнер чаш төлдү чидириг чокка ажаап алыр сорулга-биле малчын бүрүзү малдың ажаалга чемгерилгезин экижидип, эң ылаңгыя чайгы одарны чөп организастаар дугайында баш удур хемчегларни чорудуп турар.

О. ОРУЙГУ.

Америк монополияларның Канадада тергииделинге удур

Канаданың экономиказын бодунуң холунда хаара тудуп ап турар АКШ-тың монополияларының өжелекчи ажыл-чорудулгазынга таарзынмас чоруктар сөөлгү үеде Канадада күштелген. Чоокта чаа Канаданың статистика бюрозу Канадада даштыкы капитал салыышкыннарының дугайында сан-түңнелдерни чарлаан, АКШ-тың монополиялары Канаданың экономиказынга 10 миллиард ажыг доллары салып киргени ол саннардан тодаргай көзүлген, ооң сөөлүнде америк капиталдың тергииделинге таарзынмас чоруктар онаа чидиибиле илерээн. Канадада салып киргген ол 10 миллиард ажыг доллар кайы хире хөй саннар дээрзин билип алыр дизе АКШ-тың даштыкы чурттарда дөрт салган бүгү-ле капитал салыышкыннары амгы үеде 19 миллиард доллардан шоолуг ашпайн турарын чугаалааргa-ла четчир.

АКШ-тың даштыкы чурттарда дөрт салдынган бүгү-ле хуу капитал салыышкыннарының чартыында хөй кезии Канаданың үлүүнде онаажып турарының ужуруи чүнүн-биле тайылбырлап болуруп? Канадада чиик өртектиг чиг-эттиң улуг курлавырларының бары болгаш оларның АКШ-тың үлетпүр төптеринге чоок болуп турары хамыктың мурнунда америк капиталистерни хандыкшыдып турар. Никель, ак алдын болгаш асбест тывыжының талазы-биле Канада капиталистиг делегейде херек кырында монополдуг байдалды өөлеп турар; ак-боргулчун, цинк болгаш уран-радийлиг чиг-эт тывыжының талазы-биле база капиталистиг чурттарның иштинде ийиги черни өөлеп турар; нефтини, демир рудазын тыварының шой болгаш каң өзилдирилгезиниң талазы-биле Канада бирги он чурттарның бирээзи. Ынчангаш, ол бүгү үүлүлер АКШ-тың монополияларының Канадаже чилбизин хайындырып турар. «Канаданың чүүрүбиле амгы үениң индустриязынга херектиг чиг-эттиң хөй кезектерин бүдүрер өң чиик өртектиг бүдүрүкчүлүг бис, ынчангаш ырактан диленмейн турар бис»,—деп «Коммершл энд файнэншл кроникл» дээр америк журнал бижээн.

Канадада америк капиталдың кол кезии нефтиниң, даг рудазының, металлургияның болгаш үлетпүрүнүң өске-даа белик орулгалыг адырларында синниккен. Канаданың даг-тывыжының болгаш металлургия үлетпүрүнүң 55 хуузу, болбаазырадып кылыр үлетпүрүнүң 43 хуузу америк капиталдың холунда туруп турар. Уран рудазы ышкаш шак ындыг чугула стратегтиг чиг-эттиң чурт иштинге болбаазырадып кылырын болгаш казып тыварын АКШ бодунуң эргезинде монополия кылдыр киирип алган. АКШ-тың өң улуг нефть монополиялары: «Стандарда ойл оф Нью-Джереи», «Техас ойл», «Сакони вакуум», «Стандард ойл компани оф Калифорния» Канадада нефть тывыжының ону болбаазырадып кылырының база сөөртүрүнүң барык 60 хуузун контрольдап турар. Нефть үлетпүрүнде америк монополияларның тергиидээшкининиң түңнелинде нефтиниң улуг курлавырлары Канаданың бодунда бар-даа болза ол чурт бодунга эргежок чугула хереглээр нефтиниң барык-ла ортаа кезиин үндүр сөөртүрүнче албадатырып, бодунуң нефтизин нефть хоолайларын дамчыштыр АКШ-че шууштурып берип турар.

Канаданың экономиказының үндезин алыларын өжелеп албышаан, америк монополиялар канад үлетпүржүлерни оортан кызып үндүрүп турарлар. Канаданың статистика бюрозунуң көргүскен саннарын өзугаар алырга продукцияны сайзырадып кылыр үлетпүрүнүң кайызы-даа бир миллион доллар ажып турар хөреңгилиг 309 өң улуг компанияларда америк капиталдың салыышкынының хуузу 91 болган. Канаданың нефть, автомобиль, химия, ыяш болбаазырадып кылыр болгаш өске-даа үлетпүрлериниң адырларында холгаарлап турар «Дженерал моторс», «Дженерал электрик», «Крейслер», «Дженерал фудс», «Канадиен галф ойл», «Юнион карбид энд карбон» ышкаш өске-даа өң улуг америк компанияларда Канаданың капиталы шуут киришпейн турар. Олар боттарының акцияларын канадчыларга садарындан ойталаанар.

Канаданың экономиказы мурнуу талакы кожазының экономиказы-биле тудуш холбаалыг болган ужурунда АКШ-тың экономиказында чайгылыышкыннардан доорт хамаарылгада тургустунган. Чижээ, 1953—1954 чылдарда АКШ-ка болган экономика бадыышкыны Канадаже бээр нептерээш аңаа бүдүрүлгениң кызылыышкынын болдурган, ооң түңнелинде чуртка ажыл чоктарның саны көвүдээн. Канадчыларның бодалын илеретпишаан «Бизнес уик» деп журнал «АКШ-та депрессия (хөгжүде чок чорук) Канаданың экономиказын бөжаңнадыр»— деп айыткан. Бир эвес Канаданың үлетпүрүнүң продукциязы «америк рынокка саартынар арганы албас болза, Канаданың хоорайларынга «хоочураан ажыл чок чорук күштели бээр»,—деп ол журнал демдеглеп турар. Ындыг байдал канадачыларның таарзынмас хөөн чок чоруун уламна күштелдирген.

Канаданың хөй-ниитизи болгаш парлалгазы америк монополияларның аар уржуктуг ажыл-чорудулгазын чидии-биле шүгүмчүлевишаан, чурттуң экономиказының АКШ-тан хамаарылгалыын узуткаарын негеп турар. Чуртта америк капиталдың күчүлээшкинин ам буруу шаап бижип турар канада солуннарда «экономиктиг үштээшкин», «экономиктиг колониализм», «даштыкыларның тергиидели» дээн ышкаш өске-даа ындыг бодалдарны илергейлээн сөстер парлатынып турар.

«Канаданың амгы колония байдалдыг чоруу — ол дээрге өвээш-ле дизе ийи салгакчыларның мурнунда-ла төнчүзү салдынган деп бистиң санап турган чүвевис ол-дур, ынчалзажок, хөй-хөй даштыкы компаниялар боттарының Канадада салбырларын Бельгияның Конгозунга азы Самаога ышкаш олар шак-ла ынчаар кара туразында башкарып турарлар»,—деп Канаданың буржуаз «Глоб энд мейл» солуну демдеглээн.

Канада парламентиниң общиналар палатазынга 1956—1957 саң-хөө чылдарында национал бюджетти чугаалажып турда социал-демократтыг партияның баштыңы Колдуэлл мынча деп медеглээн: «Бистер даштыкы корпорацияларның ажыглалынга бистиң курлавырларывысты чарыгдаар ындыг политиканы буруу шаап турар бис, чүге дээрге ол курлавырларны бодувустуң бүжүүс биле боттарывыс хөгжүдерин планнаар ужурлуг бис деп бодап турар бис».

Канадачыларның чугаазын өзугаар алырга Канада АКШ-ка «одаар ыяш белеткекчизи», «суг дажыкчызы болгаш чер казыкчызы» болур рольду күүседирин күзевейн турар. Канаданы Каттышкан Штаттарның чиг-эт белеткеп бээр чалчазы кылдыр хуулдурарынга удурланып турар канаданың хөй-ниитизиниң янзы-бүрү кезектериниң хөөнүн илергейлевишаан, Канаданың депшилгелиг консервативтиг партиязының удуртукчузу Дрю мынча деп медеглээн: «Бир эвес бистер, бистиң чиг-эдивистиң хөй кезиин ажылдап тыварынга саң-хөө контролюн Каттышкан Штаттарның холунче киришкеш, ол курлавырларны камгалаар болгаш бодувустуң болбаазырадып кылыр үлетпүрүвүстү хөгжүдер талазы-биле чогуур хемчегларни албас болзувусса, ынчаарда бистиң чиг-эдивисти АКШ-ка ажыглаарының дыка улгадырын болгаш бистиң курлавырывысты американнарның ажыглаанды дээш канадчыларның чөгенчиг бичии орулганы ап турарын тодаргайы-биле көөр апаар бис. Амгы үеде Канаданың чонунуң хереглели-биле деннээрге бистиң чиг-эдивистиң курлавырлары эгээртинмес кылдыр сагындырар болза-даа, ол курлавырларывысты 200 миллион чоокшулап турар чурттакчыларлыг болгаш бодунуң хуузунда чиг-эт курлавырлары баксыраан АКШ ышкаш ындыг чурт кончуг дүрген хоозурадып каап болур».

Чуртта америкага удур хөөннериниң өскенин илеретпишаан, Оттавада үнүп турар «Джорнэл» деп солуннуң чоокта чаа редакция үүлүнге бижээни: «Бистиң бүзүреп көргенивисти өзугаар алырга, Канаданы камгалаар, Канаданың бодунуң кызыгаарының иштинде бодунуң экономиказынга канад контрольду быжыглап камгалаар дээш турҗурунуң үези келген».

Канаданың экономиказынче АКШ-тың шуртуп кириишкининге удурланыышкыннарның күштелгени ол дугайында АКШ-тың чазаанга дыңнадырынче канаданың чазаан албадапкан. АКШ-тың, Канаданың болгаш Мексиканың чазак баштыңнарының чоокта чаа болган чөвүлел хуралынга Канаданың премьер-министри Сен-Лорен: «Америк капиталдың чуртчө массалыг шуртуп кириишкининиң күштелгенинге болгаш Канаданың экономиказында ооң контролюнуң күштелип турарынга Канаданың хөй-ниитизи дүвүреп турар» деп Эйзенхауэрге дыңнаткан.

В. ОЗЕРОВ.

Францияның Коммунистиг партиязының ТК-зының шиитпири

ПАРИЖ. Аныяктар дугайында айтырыгның талазы-биле резолюцияны Францияның Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң Пленуму хүлээп алган. Коммунизмче француз аныяктарның улуг чүткүлдүүн барымдаалавышаан, Францияның аныяктарының коммунистиг өвилелин тургузар дугайында саналды партияның ам болур XIV съездизинге чугаалажып көөрү-биле дамчыдар деп пленумнуң шиитпирлээнин ол резолюцияда айтып турар.

(СЭТА).

Ажыл төлевирин бедидер дугайында англи профэвилелдериниң негелделери

ЛОНДОН. Майның 30-де 250 муң ажыг ажылчыннарны төлээлеп турар үш профэвилелдериниң — тудуг ажылчыннарының каттышкан профэвилелинин, котельщиктериниң болгаш судокорпусниктериниң профэвилелиниң ажыл төлевирин кызырарының политиказынга удурланып турган шой, каң кудукчуларының каттышкан профэвилелиниң конференциялары болуп эрткен. Бүгү үш конференциялардың төлээлери ажыл-төлевирин бедидерин негээрин профэвилелдеринге дагзып турар резолюцияны чаңгыс үн-биле хүлээп алганнар.

(СЭТА).

Кыдатта чаа чүүлдер

ПЕКИН. Сонгу-Барыын Кыдаттың өң-не улуг хоорайларының бирээзи болур Ланьчжоуда КҮР-нуң эртемнер Академиязының салбыры тургустунган. Эртемнер Академиязының Сонгу-Барыын Кыдатта өң-не улуг библиотеказының болгаш комплексилиг өске-даа бажыңнарының тудуу чоокку үеде доозулган турар. Чурттуң янзы-бүрү районнарындан приборларны, дериишкиннерни, эртемниң литературазын амгы үеде Ланьчжоу хоорайже чорудуп берип турар. Пекинден, Шанхайдан, Сонгу-Барыын Кыдаттан кыдат эртемнер анаа ажылдаары-биле удавас чедип келгер.

Кыдаттың Эртемнер академиязының эртем-шинчилел алды институттары, оларның иштинде нефтиниң, геологияның, ветеринарияның болгаш эртемниң өске-даа адырларының институттары баштайгы беш чыл планының чылдарында Ланьчжоуда тургустунган.

* * *

Кыдатта торгу кылыр ажыл-агыйның чугула районнарының бирээзи Гуандун можудан торгу чиг эдин бо чылын дашкаар үндүрери эрткен чылдагызы-биле деннээрге 30 хуу көвүдээр.

Коконнарны чаңгыс чылдың иштинде 7—8 катап чыып алыр арганы изиг климат Гуандун можуга берип турар. Гуандуннуң торгу чиг-эдин Францияже, Италияже, Египетче болгаш өске-даа чуруттарже үндүр садыглап турар.

Цитуяньның паровоз-вагон септээр заводу Шанхайның чоогунда аар дензилиг бараан сөөртүр вагоннарны бир дугаар-ла бүдүрүп үндүрген, ындыг вагоннарны мурнунда Кыдатка бүдүрбейн турган. Ол чаа вагоннар бүрүзү 50 тонна аар дензилиг чүүктерни дажыглаар. Кандыг-даа бараанларны дажыглаарынга ол вагоннарны таарыштыр кылган.

(СЭТА).

„Финляндияның тайбың талалакчыларының организациязының хуралы

ХЕЛЬСИНКИ. «Финляндияда тайбың талалакчыларының» организациязының чыл бүрүде чыглыр хуралы Хельсинкиге болуп эрткен.

Организацияның ажылының болгаш сорулгаларының дугайында чиңгине секретары дээрги Мирьям Вире-Туоминен илеткел кылган.

Организацияның төп комитедин ол хурал сонгаан. Ооң даргазынга губернатор Вяйне Мелтти, секретарынга Марьям Вире, Туоминен олар база катап сонгутурган.

Улустар аразының айтырыгларын шиитпирлээринге чугаалажыышкыннарның угланыышкыны тиилелгени чедип ап турар болгаш Совет Эвилели чепсегленишкиннерни дүжүреринге төлептиг үлегер-чижекти берген деп демдеглеп турар резолюцияны хуралдың киржикчилери хүлээп алган.

(СЭТА).

СУД ЗАЛЫНДАН

Оорларны шииткен

Бөлүк оорлар Монгуш Базыр-оол, Сат Арамандык, Монгуш Багай-оол, Бойду оларның хөрээн Чөөн-Хемчик районнуң улус судунга көрген.

Базыр-оол, Багай-оол, Бойду олар моом мурнунда оор хөрек ужурунда 10—10 чылда шиитпирип чораан. Оорларның баштыңчызы Арамандык оор болгаш хулиган хөрек үүлгеткеш үш удаа эдип чазаар күш-ажыл лагеринге хоругдатырып чораан. Олар күрүнеге ажыктыг кандыг-даа ажыл кылбайн, совет хоойлуга удур хөрек үүлгедип, чүгле оорлап амыдырап ажаанар.

1955 чылдың март 5-те Чадаана хоорайның чурттакчызы, назыдап кыраан Очековскийниң күш-шыдал чогун ажыглап, ооң төрүүр четкен симменталь уксаалыг инээн оорлап соккаш, өөдин үлежип ажыглаан.

Суд бөлүк оорларның хөрээн көргеш, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң 1947 чылдың июнь 4-теги Чарлыының 1 үүлүнүң 2 кезээ-биле Арамандык, Багай-оол, Базыр-оол оларны 10—10 чылда, Бойдуну 8 чылда эдип чазаар күш-ажыл лагеринге шииткен.

* * *

Хулиган шиитирген

Районнуң үнүүшкүнүг ажык суду хулиган хөрек үүлгеткен Монгуш Дуукпаның хөрээн Ленин аттыг колхозтуң төвүнге көрген. Ол ийи удаа шиитирип чораан.

Дуукпа күрүнеге болгаш хөй-ниитиге ажыктыг ажыл кылырындан ойталап, кандыг-даа ажыл кылбайн келген. Бо чылдың февраль, март айларда арагалап, бижек, балды-биле чепсеглеп алгаш чоннуң амы-тынынга кыжаныш, кемниг хөректи үүлгеткен. Ылаңгыя хамаатты Уйнуктуң амы-тынынга кыжаныш, ийи удаа халдаашкыннарны кылгаш кемдеткен болгаш ооң эт-хөрекселдерин үрөп, чаш уругларын коргуткан.

Улус суду РСФСР-ниң кеземче хоойлуунуң 74 үүлүнүң II кезээн болгаш 143 үүлүнүң 1 кезээн удуртулга болургаш Дуукпаны 3 чылда эдип чазаар күш-ажыл лагеринге хоругдап шииткен.

С. СЕРИН-ООЛ.

Редакторнуң ораланчызы
Т. С. ТАЛГАНЧИК.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнуң 3—62, редакторнуң ораланчызының, иштики информация кылдызының — 3—88, харыысалгалыг секретарының 4—98, партийжи амыдырал, пропаганда, үлетпүр болгаш транспорт, көдээ ажыл-агый кылдыстериниң 3—68, культура болгаш амыдырал, чагаа кылдыстериниң база бухгалтериясының 3—65.

ТС—00351. Культура өргелелиниң типографиязы